

ÚSTAV PRÁVA A PRÁVNÍ VĚDY
CENTRUM PROFESNÍCH STUDIÍ

Disertační práce

Master of Law

-

Korporátní právo

**Civilní a trestně právní
odpovědnost statutárních orgánů
v kontextu s trestným činem
pojistného podvodu**

Zpracovala: Ing. Eva Gmentová

Vedoucí práce: JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M.

Poděkování:

Děkuji své rodině, že byla k mému časovému vytížení shovívavá. Dále děkuji konzultantovi za rady a připomínky a Ústavu práv za inspirující studium

Prohlášení

Prohlašuji,

že jsem tuto závěrečnou práci vypracovala zcela samostatně, veškerou použitou literaturu a další podkladové materiály, uvádím v seznamu literatury, a že svázaná a elektronická podoba práce je shodná.

Praha: 2.5.2016 _____

Abstrakt

Práce se zabývá relevantním vztahem mezi trestně právní odpovědností a civilní odpovědností statutárních orgánů v kontextu s trestným činem pojistného podvodu, neboli trestného činu, který může spáchat korporace dle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. V teoretické části práce je podrobně uvedena právní úprava, jak civilní odpovědnosti, tj. odpovědnosti statutárních orgánů, tak trestně právní odpovědnost právnické osoby a dále právní úprava trestného činu pojistného podvodu. V hlavní části práce jsou na základě analýzy zkoumány tři příklady pojistných podvodů a z nich je indukována podstata vztahu mezi trestně právní odpovědností a civilní odpovědností korporace. V závěru práce je zhodnocen výsledek zkoumání a jsou uvedeny obecné poznatky ohledně vztahu civilní a trestně právní odpovědnosti korporace.

Abstract

The Thesis deals with the relation between statutory bodies' criminal and civil liability in the context of insurance fraud, which is a crime that a corporation can commit under Legal Entities Criminal Liability Act. The theoretical part gives details of legal regulation of both statutory bodies' civil liability and legal entities' criminal liability as well as the legal definition of insurance fraud. The main part of the Thesis analyses and examines three cases of insurance fraud, and induces the essence of the relationship between corporate civil and criminal liability. The final part assesses the outcome of the examination and states general findings concerning the relation between corporate civil and criminal liability.

Klíčová slova

Péče řádného hospodáře, trestný čin, pojistný podvod, trestní odpovědnost, civilní odpovědnost, podnikatelský úsudek, trest, obchodní vedení, statutární orgány, korporace

Keywords

Due care and diligence, criminal act, insurance fraud, criminal liability, civil liability, business judgment, punishment, company management, statutory bodies',corporatione

Obsah

PODĚKOVÁNÍ:	2
PROHLÁŠENÍ	3
ABSTRAKT	4
ABSTRACT.....	4
KLÍČOVÁ SLOVA	5
KEYWORDS	5
OBSAH	6
ÚVOD	8
Cíl práce	8
Hypotéza.....	9
Metodologie	9
1 ODPOVĚDNOST STATUTÁRNÍCH ORGÁNŮ OBECNĚ	10
1.1 Vymezení pojmu.....	10
1.2 Pravidla jednání a povinnosti statutárních orgánů	10
1.3 Institut péče řádného hospodáře.....	13
1.4 Podnikatelský úsudek (business judgment)	15
1.5 Střet zájmů	18
1.6 Důsledky odpovědnosti členů orgánů korporace.....	19
1.7 Posouzení odpovědnosti statutárních orgánů.....	21
1.8 Pojištění statutárních orgánů.....	24
2 TRESTNĚ PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST OBECNĚ	31
2.1 Právní úprava trestní odpovědnosti.....	32
2.2 Základy trestní odpovědnosti právnických osob.....	33
2.3 Kriminalizace právnických osob	37
3 POJISTNÝ PODVOD OBECNĚ.....	38
3.1 Právní úprava trestného činu a trestného činu pojistného podvodu.....	38
3.2 Analýza pojistného podvodu.....	40
3.3 Příklady pojistných podvodů	42
4 VZTAH MEZI ODPOVĚDNOSTÍ STATUTÁRNÍCH ORGÁNŮ A TRESTNĚ PRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTÍ V KONTEXTU TRESTNÉHO ČINU POJISTNÉHO PODVODU	46

4.1	Trestný čin pojistného podvodu z havarijního pojištění	49
4.2	Pojistný podvod – předstírání pojistné události.....	56
4.3	Hypotetický nebo neprokázaný pojistný podvod.....	62
4.4	Vyhodnocení příkladů	69
5	ZÁVĚR.....	72
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH PRAMENŮ	76
7	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	80

Úvod

Téma, které jsem ve své práci zvolila, vychází z mé praxe, kdy v rámci zprostředkování pojištění a likvidace pojistných událostí se musím zabývat odpovědností statutárních orgánů v případě vzniklé škody či újmy z titulu porušení péče řádného hospodáře. Zároveň se setkávám i s pojistnými podvody nebo pokusy o pojistné podvody, kterých nejsme ze strany klientů ušetřeni ani jako zprostředkovatelé pojištění. Zajímá mě vztah mezi trestní odpovědností statutárních orgánů a odpovědností korporací v případě trestného činu pojistného podvodu spáchaného právnickou osobou a tudíž jsem se ve své práci pokusila tento vztah rozklíčovat.

Část práce je věnována teoretickým poznatkům a právní úpravě odpovědnosti statutárních orgánů, to jest institutu péče řádného hospodáře a povinností, které z této úpravy statutárním orgánům vyplývají. Dále je v práci rozebrána právní úprava trestní odpovědnosti právnických osob včetně trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit, a včetně trestní odpovědnosti a trestů. Následně je podrobně rozebrána právní úprava trestného činu pojistného podvodu včetně současné situace a statistiky spáchaných trestných činů pojistného podvodu.

Nejdůležitější část práce je věnována rozboru tří příkladů trestného činu pojistného podvodu. Na základě analýzy těchto trestných činů, ať ve fázi dokonaného trestného činu nebo pokusu o trestný čin, z hlediska trestně právní odpovědnosti právnických osob i z pohledu civilní odpovědnosti statutárních orgánů je následně dovozena odpověď na otázku z hypotézy

Cíl práce

Primárně bych si ve své práci ráda odpověděla na otázku, ve kterých případech je za pojistný podvod trestně odpovědná právnická osoba případně korporace a jaký je relevantní vztah mezi civilní odpovědností statutárních orgánů a trestně právní odpovědností korporace v případě trestného činu pojistného podvodu. Ráda bych se zabývala vztahem civilní

odpovědnosti a trestně právní odpovědnosti statutárních orgánů korporace, vzhledem k povinnostem, které v rámci činnosti statutárních orgánů předepisuje zákon.

Hypotéza

Základní hypotézou dizertační práce je vztah civilní a trestně právní odpovědnosti statutárních orgánů. Tento relevantní vztah mě zajímá především v kontextu trestného činu pojistného podvodu. Pojistný podvod je jedním z trestných činů, kterého se může dopustit právnická osoba a je zároveň jedním ze závažných trestních činů. Vztah mezi trestní odpovědností a civilní odpovědností právnických osob je dána a já bych se ve své práci ráda dobrala toho, zda vztah mezi civilní a trestně právní odpovědností statutárních orgánů je úzký a zda existuje hranice mezi trestní odpovědností a civilní odpovědností.

Metodologie

Při zpracování mé dizertační práce byly použity základní metody vědecké práce. Hlavními metodami mé práce je analýza a indukce. Těžiště práce bude spočívat především v analýze konkrétních příkladů pojistných podvodů a to analýze vztahové a kauzální, kdy budou zkoumány vztahy mezi jednotlivými částmi příkladů a jejich zákonité souvislosti. Dle Descarta rozdělím každou z otázek, jež budu zkoumat, na tolik částí, kolik je jen možno a žádoucí, aby byly lépe rozřešeny. Na základě této vztahové i kauzální analýzy následně provedu syntézu poznatků indukcí, to jest od jednotlivých poznatků k obecným závěrům, nebo-li vyvodím v „náležitém pořadí své myšlenky, počínaje předměty nejjednoduššími a nejsnáze poznatelnými, stoupaje povlovně jakoby se stupně na stupeň až k znalosti nejsložitějších, a předpokládaje dokonce řád i mezi těmi, jež přirozeně po sobě nenásledují.“¹

---

¹ René Descart, Rozprava o metodě, Nakladatelství Svoboda 1, Praha 1992, 3. vydání, 73/509-21-8.1 str. 17

1 Odpovědnost statutárních orgánů obecně

1.1 Vymezení pojmu

Právní úprava jednání a povinností statutárních orgánů a jejich členů je zakotvena jak v Novém občanském zákoníku, tak v Zákoně o obchodních korporacích.

„V každodenní činnosti obchodní korporace mají klíčové postavení její výkonné orgány, neboť jim náleží veškerá působnost k řízení běžného provozu obchodního závodu i výkon dalších organizačních činností spojených s uplatňováním práv společníků, s plněním povinností ke státu a k orgánům správy regionu, v němž korporace působí, s plněním povinností zohledňujících veřejné zájmy (ochrana životního prostředí) apod. Jsou rovněž oprávněny zastupovat korporaci ve vnějších vztazích při právním jednání s třetími osobami. V organizačním systému korporace se tak u výkonných orgánů soustřeďují informace i rozhodovací a jednatelské působnosti, které umožňují pružně reagovat na měnící se podmínky, v nichž korporace podniká, ale otevírají jim též možnost zneužití velmi silného postavení, které mají.“²

1.2 Pravidla jednání a povinnosti statutárních orgánů

Kapitálové společnosti mají podle § 44 ZOK zákonem stanovenou strukturu vnitřních orgánů složenou z valné hromady, kontrolního orgánu a statutárního orgánu. Zákon upravuje jak vznik těchto orgánů, tak jejich činnost i povinnosti.

„Nová právní úprava v občanském zákoníku upravuje nejen fungování statutárního orgánu a zastupování právnické osoby ve všech záležitostech, ale i vnitřní působnost statutárního orgánu – statutárnímu orgánu svěřuje

---

² POKORNÁ, Jarmila. Obchodní společnosti a družstva. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-475-9, str. 92

veškerou působnost, kterou zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jinému orgánu právnické osoby (§ 163 Obč.Z). Lze proto dovést, že statutární orgán je výkonným orgánem společnosti, kterému náleží tzv. obchodní vedení, tedy operativní řízení společnosti. Podle judikatury Nejvyššího soudu ČR je obchodním vedením řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech.“³

V NOZ je úprava povinností uvedena v § 159: „Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ať to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.“⁴

„Kdo pro společnost působí v nějakém jejím orgánu, musí svou funkci vykonávat osobně, s odbornou péčí a v jejím zájmu. Nepadá tedy na váhu jen *profesionalita* při výkonu funkce (vybavenost člověka určitými odbornými vlastnostmi a dovednostmi), ale se stejným důrazem i *pečlivost* výkonu, s níž je nutné varovat se zbytečného nebo neodpovědného riskování, ale stejně tak i přehnané úzkostnosti, a konečně také *loajalita*, tedy stálý zřetel a důraz na zájmy společnosti a umění držet jazyk za zuby tam, kde se to patří. To vše zákonodárce shrnuje pod označení *péče řádného hospodáře*. Tím se také vrátil k tradičnímu římskoprávnímu označení i chápání tohoto pojmu, jímž se vyjadřuje objektivní kritérium reprezentované pozorností, jakou by za daných okolností věnoval svým záležitostem – jak to zákon s noblesou archaismu vyjádřil – pečlivý a řádný hospodář. To je závazek, který plyne z právního poměru člena představenstva ke společnosti.“⁵

---

³ POKORNÁ, Jarmila. Obchodní společnosti a družstva. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-475-9, str. 87

⁴ Nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb.

⁵ ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ a Jarmila POKORNÁ. Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 80-7179-391-4., str. 298

Odpovědnost statutárních orgánů je dále dána i úpravou v Novém občanském zákoníku v paragrafech 2913 a 2910, podle kterých se upravuje jak odpovědnost objektivní při porušení smluvní povinnosti, tak odpovědnost subjektivní při porušení zákonné povinnosti, vzhledem k povinnosti nahradit škodu nebo jinou újmu, kterou je člen orgánu povinen společnosti uhradit v případě, že tato škoda vznikla v důsledku porušení péče řádného hospodáře.

V zákonu o obchodních korporacích je úprava povinností a odpovědnosti statutárních orgánů rozvinuta v několika paragrafech. „Ve vztahu k voleným orgánům obchodních korporací se ZOK staví přísněji. Obsah pojmu péče řádného hospodáře rozšiřuje o potřebné znalosti, tzn., že se od toho, kdo „podnikatelsky rozhoduje“, očekává dobrá víra v rozumný předpoklad jednání s odpovídajícími informacemi a v obhajitelném zájmu obchodní korporace. I přes to, že by osoba takto jednala, ale scházela by při tom nezbytná loajalita, porušila by jednání s péčí řádného hospodáře *en bloc*. Jinak řečeno – zatímco OZ vymezuje péči řádného hospodáře dvěma složkami, tj. nezbytnou loajalitou a potřebnými znalostmi – ZOK vyžaduje pečlivost a potřebné znalosti, avšak tyto budou irelevantní, schází-li při realizaci rozhodnutí nezbytná loajalita. Test pravidla podnikatelského úsudku ... je tříprvkový – zkoumá se, zda statutární orgán jedná i) v dobré víře, ii) mohl rozumně předpokládat, že jedná informovaně, a iii) mohl rozumně předpokládat, že jedná v obhajitelném zájmu obchodní korporace.“⁶

V Zákoně o obchodních korporacích jsou v paragrafech 51 až 53 upravena pravidla jednání členů orgánu. V těchto ustanoveních se setkáváme s institutem péče řádného hospodáře. V celé řadě povinností orgánů obchodní korporace má zvláštní postavení povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. Na rozdíl od předchozí právní úpravy je zákonem zakotveno i základní pravidlo pro posuzování jednání člena orgánu, a to pravidlo „podnikatelského úsudku“.

---

⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-451-0, str. 343, 344

Zákon o obchodních korporacích myslí i na restriktivní nebo kompenzační právní úpravu vůči těm členům orgánů, kteří porušili péči řádného hospodáře: § 53 Osoba, která porušila povinnost péče řádného hospodáře, vydá obchodní korporaci prospěch, který v souvislosti s takovým jednáním získala.

Podle § 62, který řeší situaci, kdy je společnost v úpadku, mohou členové statutárních orgánů, kteří porušili péči řádného hospodáře, vydat i prospěch, který jim plynul ze smlouvy o výkonu funkce.

1.3 Institut péče řádného hospodáře

Trestní senát Nejvyššího soudu judikoval, „že pojem péče řádného hospodáře lze chápat tak, že řádný hospodář činí právní úkony týkající se obchodní společnosti odpovědně a svědomitě a stejným způsobem rovněž pečuje o její majetek, jako kdyby šlo o jeho vlastní majetek. Taková péče tedy nepochybně zahrnuje péči o majetek akciové společnosti nejen v tom smyslu, aby nevznikla škoda na majetku jeho úbytkem či znehodnocením, ale také aby byl majetek společnosti zhodnocován a rozmnožován v maximální možné míře, jaká je momentálně dosažitelná.“⁷

V § 52 Zákona o obchodních korporacích v odstavci 1 se uvádí: „Při posouzení, zda člen orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, se vždy přihlédne k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace.“⁸

Přičemž se v komentáři k zákonu dočteme: „Jinou rozumně pečlivou osobou bude míněna třetí osoba - standardní (průměrný) člen obdobného orgánu obchodní korporace, který jedná rozumně a pečlivě. Takové jednání onoho „průměrného člena orgánu“ předně musí být vedeno v zájmu

---

⁷ Usnesení NS sp. zn. 5 Tdo1412/2007 ze dne 27.srpna 2008

⁸ Zákon o obchodních korporacích 90/2012 Sb.

obchodní korporace, tedy loajálně k ní. Mělo by se současně jednat o informované jednání; jednající by měl být alespoň v dobré víře přesvědčen.“⁹

Péče řádného hospodáře se „projevuje ve dvou úrovních. V té první řádný hospodář plní veškeré povinnosti, které na něj klade právní řád, stanovy, smlouva o výkonu funkce apod. V té druhé potom plní tyto povinnosti v určité kvalitě (tj. v takové kvalitě, v jaké by je plnil jiný řádný hospodář). Pokud tedy chce člen voleného orgánu jednat s péčí řádného hospodáře, musí nejen plnit veškeré povinnosti na něj kladené, ale zároveň je musí plnit i v určité kvalitě.“¹⁰

Definice institutu péče řádného hospodáře obsažená v NOZ říká, že vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře, znamená vykonávat ji s nezbytnou loajalitou, s potřebnými znalostmi a s pečlivostí.

Zákonem jsou upraveny i následky porušení povinnosti péče řádného hospodáře viz ustanovení ZOK § 53: Osoba, která porušila povinnost péče řádného hospodáře, vydá obchodní korporaci prospěch, který v souvislosti s takovým jednáním získala. Pokud statutární orgán nebo jeho jednotlivý člen poruší své povinnosti a společnosti vznikne škoda, vzniká orgánu povinnost způsobenou škodu nahradit. Přičemž se bude zkoumat, jak a čím byla povinnost jednání s péčí řádného hospodáře porušena. Podle § 52 odst. 2, důkazní břemeno, zda člen orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, nese tento člen.

Je na místě říci, že osoba, která se rozhoduje, zda přijme funkci ve statutárním nebo kontrolním orgánu, by měla pečlivě zvážit, zda je schopna vykonávat svou funkci s dostatečnou pečlivostí, zda má potřebné znalosti k výkonu funkce a zda bude vždy vystupovat loajálně vůči společnosti. Otázkou je, zda je každá taková osoba objektivně schopna posoudit, zda má tyto vlastnosti a schopnosti. Zákon by mohl opět pomoci institutem osoby průměrného rozumu, ale v tomto případě se domnívám, že by se nemělo

---

⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-451-0, str.346

¹⁰ ACHOUR, Gabriel a Martin PELIKÁN. *Náhrada škody a nemajetkové újmy v občanskoprávních a obchodních vztazích*. Vydání první. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-231-0, str. 198

jednat o osobu průměrného rozumu. Členy orgánů, by měly být spíše osoby s mimořádnými nebo alespoň nadprůměrnými schopnostmi, dovednostmi a vlastnostmi.

Ve chvíli, kdy se určitá osoba rozhodne přijmout funkci ve statutárním orgánu, by si zároveň měla být vědoma, že v případě, že přecenila své schopnosti, s největší pravděpodobností bude muset nahradit korporaci škodu, kterou by svou činností způsobila. Zároveň by si měla být vědoma toho, že posuzování splnění povinností při výkonu funkce člena statutárního orgánu, přijde z vnějšku, ze strany soudů.

V komentáři k zákonu je uveden tento příklad ke znalostem a schopnostem členů představenstva: „Rozsudek NS sp.zn. 29Cdo 2531/2008 z října 2008: (1) Nemá-li jednatel pro zařízení záležitosti spadající do výkonu jeho funkce potřebné odborné znalosti, je povinen zajistit její posouzení osobou, která potřebné znalosti má, přičemž součástí péče řádného hospodáře je schopnost rozpoznat, které činnosti již není s to vykonávat či které potřebné znalosti a dovednosti nemá. (2) Prodej nemovitosti za výrazně nižší než (v daném místě a čase) obvyklou cenu, může být - podle okolností případu - porušením povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře.“¹¹ Tento Judikát se týkal neplatnosti kupní smlouvy, kdy žalobkyně prodala společnosti, zastoupené žalovaným jednatel, nemovitost za cenu 1.500.000Kč. Obvyklá cena takové nemovitosti je 7-8.000.000Kč a protože kupní cena nebyla stanovena na základě posudku znalce, byla kupní smlouva shledána neplatnou. Závěry Nejvyššího soudu lze nyní aplikovat v režimu ustanovení § 51 ZOK.

1.4 Podnikatelský úsudek (business judgment)

Nově se v ZOK objevuje pravidlo podnikatelského úsudku. Lze konstatovat, že „došlo skrze zahraniční právní úpravu k inspirativnímu toku,

---

¹¹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-451-0, str. 353

jehož výstupem bylo včlenění pravidla podnikatelského úsudku do českého právního prostředí.“¹² „V podobě business judgment rule se tak dostává do zákona měřítko, kterým by mělo být testováno jednání členů orgánů obchodních korporací, aniž by bylo nutno zabývat se materiálním následkem jednání. Problém však spočívá v tom, kde má vést hranice oddělující řádné, i když rizikové, rozhodování a rozhodování riskantní, svévolné a nesvědomitě, u něhož je zřejmé, že členové představenstva musí snášet jeho nepříznivé důsledky.“¹³ Zákon spojuje pravidlo podnikatelského úsudku s požadavky, kdy musí jít o podnikatelské rozhodování, to znamená rozhodování s určitou mírou rizika, dále o informované rozhodování, nebo-li mít dostatek relevantních informací, a v poslední řadě rozhodovat v obhajitelném zájmu korporace, či-li upřednostnit zájmy korporace nad vlastními zájmy a zájmy společníků.

Pravidlo podnikatelského úsudku je upraveno ustanovením § 51, kde odstavcem 2 je dána navíc možnost požádat nejvyšší orgán společnosti o udělení pokynu týkající se obchodního vedení. Toto ustanovení se dá nazvat záchrannou brzdou pro člena orgánu, který si není jistý svým míněním, ale na druhou stranu může se stát brzdou pro rychlé podnikatelské rozhodování. Obchodní vedení je definováno: „Obchodním vedením společnosti ve smyslu ustanovení § 134 obch. zák. je řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech.“¹⁴

Dle P. Černého „uzákonění pravidla podnikatelského úsudku v zákoně o obchodních korporacích poskytlo reprezentantům obchodních společností bezpečný přístav, který dává statutárům společnosti ochranu před odpovědností za škodu v případě, že jejich rozhodovací proces, kterým dospěli k danému podnikatelskému rozhodnutí, naplní podmínky pravidla podnikatelského úsudku. Člen statutárního orgánu společnosti nebude

---

¹² J. Bálek, Péče řádného hospodáře pod vlivem rekonstrukce soukromého práva, článek 97234, www.epravo.cz

¹³ POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-475-9, str. 95

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003, uveřejněný pod číslem 80/2005 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

odpovídat za škodu, kterou společnosti přivodil svým rozhodnutím, pokud mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace. Pokud reprezentant společnosti prokáže, že naplnil tyto nároky na rozhodovací proces, bude v případě žaloby o náhradu škody ochráněn před odpovědností.“¹⁵

„Za prvé, člen statutárního orgánu musí učinit podnikatelské rozhodnutí. Musí tedy vědomě rozhodnout konat či se zdržet určitého jednání. Nesmí se však jednat o pouhé plnění zákonné povinnosti, nýbrž o vědomou volbu z mnoha možných řešení dané situace. Za druhé, podnikatelské rozhodnutí musí být rozumné, resp. racionální. Reprezentant společnosti musí být schopen logicky a srozumitelně své rozhodnutí vysvětlit.“¹⁶

„V praxi se může jednat například o tuto situaci: statutární orgán bude posuzovat investici do nového projektu. V rámci posouzení by si měl získat dostatek relevantních podkladů, případně odborných posudků tak, aby jednal informovaně. Na základě informovaného posouzení dojde k odsouhlasení projektu. O několik let později se ukáže, že investice byla ztrátová a že vedla ke zhoršení hospodářské situace společnosti, nebo v extrémním případě až k jejímu úpadku. V případě sporu, zda orgán a jeho členové jednali s péčí řádného hospodáře, by tito členové měli být schopni prokázat, že při posuzování projektu měli dostatek informací v tom čase dostupných a že investicí sledovali zájem pečovat o majetek společnosti a v maximální možné míře jej rozmnožovat. Může se stát, že i přes veškerou obezřetnost bude určitým jednáním statutárního orgánu společnosti způsobena újma. Pokud členové orgánu prokážou, že jednali s péčí řádného hospodáře, nebudou za tuto škodu s přihlédnutím k pravidlu podnikatelského úsudku odpovědět.“¹⁷

---

¹⁵ P. Černý, Pravidlo podnikatelského úsudku jako ochrana managementu před odpovědností za škodu, článek 100948, www.epravo.cz

¹⁶ P. Černý, Pravidlo podnikatelského úsudku jako ochrana managementu před odpovědností za škodu, článek 100948, www.epravo.cz

¹⁷ J. Ignáciková, Otázky k odpovědnosti managementu, Právní rádce 2015, Ambruz/Dark

1.5 Střet zájmů

Střet zájmů je velmi široký pojem. Ke střetu zájmů může dojít mezi zájmy člena orgánu a zájmy obchodní korporace. Dále může dojít ke střetu zájmů blízké osoby člena představenstva a korporace.

V případě péče řádného hospodáře je „střet zájmů definován jako situace, kdy se člen orgánu ocitne v postavení, které může být v rozporu se zájmem obchodní korporace. Je zřejmé, že tato situace musí být vyhodnocena samotným členem tohoto orgánu.“¹⁸ Zákonná pravidla o střetu zájmů jsou uvedena v § 54 ZOK, mají prevenční význam a jsou založena na informační povinnosti člena orgánu. Jsou postavena na principu, podle kterého není vyloučeno, aby člen orgánu jednal za korporaci v situaci, kdy je dán střet jeho zájmu se zájmem korporace, pokud tuto skutečnost předem oznámí a relevantní kontrolní orgán nebo nejvyšší orgán korporace mu takové jednání nezakáže.¹⁹ Platí povinnost člena orgánu zdržet se jakéhokoliv konkurenčního jednání, ale je možnost pravidla jednání člena orgánu, případně společníka, upravit společenskou smlouvou a konkurenční jednání omezit nebo vymežit.

„Kontrolní nebo nejvyšší orgán má právo na vymezenou dobu pozastavit členu orgánu, který oznámí střet zájmů, výkon funkce.“²⁰ Taková možnost je i v případě, že člen orgánu se ocitne ve střetu zájmů a nesplní povinnost ohlásit tuto skutečnost orgánu společnosti.

I v případě, že člen orgánu svou oznamovací povinnost splní a příslušný orgán mu výkon funkce nepozastaví, nezavazuje jej to povinnosti jednat v situaci, ve které dochází ke střetu zájmů, s péčí řádného hospodáře, tj. v nejlepším zájmu obchodní korporace. „Pokud by tedy upřednostnil svůj zájem před zájmem společnosti, poruší tím povinnost péče řádného

---

¹⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-451-0, str. 360

¹⁹ ŠVARC, Zbyněk. *Základy obchodního práva po rekonstrukci soukromého práva*. 4., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-504-3, str. 122

²⁰ V. Knoblochová, *Pravidla o střetu zájmů*, 2014, <https://portal.pohoda.cz>

hospodáře a vznikne mu povinnost vydat obchodní korporaci prospěch, který v souvislosti s takovým svým jednáním získal.“²¹

V. Knoblochová k uvedenému předkládá příklad, kdy pan H. „má zájem odkoupit stejný pozemek jako společnost, v níž je členem představenstva. Pokud tuto skutečnost pan H. oznámil, představenstvo i valná hromada věc vzala na vědomí, ale jinak nereagovala, neznamená to, že pan H. může pozemek pro sebe koupit. Tím by porušil povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, neboť by upřednostnil zájmy své před zájmy společnosti. To může učinit až v případě, že společnost nebude mít za stanovených podmínek o koupi zájem.“²²

1.6 Důsledky odpovědnosti členů orgánů korporace

„Zákon o obchodních korporacích vychází při regulaci odpovědnosti členů statutárních orgánů v důsledku jednání v souvislosti s výkonem jejich funkce především z ochrany věřitelů obchodních korporací a jejich práv.“²³ Důsledky porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře jsou dle platného práva ve třech formách a to v povinnosti vydat prospěch, v povinnosti nahradit újmu, nebo ve vyloučení člena orgánu.

Vydání prospěchu, který osoba, jež porušila povinnost péče řádného hospodáře, získala, je upraveno v § 53 odst. 1 ZOK, přičemž ustanovení upravuje především sankce za porušení povinnosti osoby jednat s péčí řádného hospodáře. „Porušení povinnosti může být zjištěno samotnou společností, nebo o něm může být rozhodnuto soudem. Přednost je dána vydání prospěchu obchodní korporaci, který osoba v souvislosti s takovým jednáním získala; teprve není-li vydání prospěchu možné, hradí ho povinná osoba v penězích.“²⁴ Od uvedeného se nelze odchýlit ani nijak smluvně

---

²¹ V. Knoblochová, Pravidla o střetu zájmů, 2014, <https://portal.pohoda.cz>

²² V. Knoblochová, Pravidla o střetu zájmů, 2014, <https://portal.pohoda.cz>

²³ O. Křížek, Osobní odpovědnost a rizika statutárních zástupců a ředitelů, Forum, 2014, ISSN 1803-5043, D3,2 str. 5

²⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-451-0, str. 348

omezit či vyloučit povinnost člena orgánu vydat prospěch; jedná se o ustanovení kogentní.

Dále jak již bylo uvedeno, povinnost jednat s péčí řádného hospodáře zakládá závazek v případě porušení této péče nahradit škodu nebo újmu vyplývající z tohoto porušení povinností. „Ze znění paragrafů předchozího občanského zákoníku plynulo, že existuje odpovědnost za škodu, způsobenou určitým jednáním. Nyní zákon stojí na tom, že každý odpovídá za řádný výkon svých povinností a při porušení této hlavní odpovědnosti vzniká povinnost k náhradě škody, kterou svým jednáním způsobí. U korporace se jedná o značnou změnu, neboť její celá úprava stojí na tom, že má být jednáno *lege artis*, což znamená, že každý je odpovědný za to, že bude jednat řádně, a pokud selže, tak bude hradit škodu.“²⁵

Obecně jsou předpoklady náhrady škody v případě pochybení statutárních orgánů stejné, ale přeci jen zaznamenáme některé odchylky od NOZ. Zásadní odchylkou je, že „ke vzniku povinnosti člena orgánu obchodní korporace hradit způsobenou újmu nebude podle ZOK vyžadováno zavinění, jelikož se jedná zásadně o porušení smluvní povinnosti vyplývající ze smlouvy o výkonu funkce (...)“²⁶ Jedná se tak o porušení povinnosti převzaté smluvně, což zakládá přísnější pojetí hradit způsobenou újmu. V případě, že bylo rozhodnuto o úpadku obchodní korporace, a členové statutárního orgánu o hrozícím úpadku věděli nebo měli vědět a neučinili v rámci povinnosti péče řádného hospodáře vše potřebné pro odvrácení úpadku, pak toto jednání zakládá odpovědnost za splnění závazků korporace.

Z toho vyplývá i poslední sankce, kterou nová právní úprava zavedla, kterou je možnost vyloučení člena statutárního orgánu z funkce. K vyloučení z funkce člena orgánu může dojít ve dvou případech; za prvé, pokud člen

---

²⁵ M.Cibienová, Odpovědnost statutárních orgánů a jejich funkce, článek 96854, 2015, www.epravo.cz

²⁶ ACHOUR, Gabriel a Martin PELIKÁN. *Náhrada škody a nemajetkové újmy v občanskoprávních a obchodních vztazích*. Vydání první. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-231-0, str. 196

statutárního orgánu významně přispěl k úpadku společnosti; za druhé, pokud v posledních třech letech opakovaně porušoval péči řádného hospodáře.

„Až do novely ObchZ provedené zákonem č.370/2000 Sb. platilo, že obchodní korporace musela členovi orgánu prokazovat porušení povinnosti vykonávat působnost s péčí řádného hospodáře.“²⁷ Často se tak korporace ocitla v důkazní nouzi, a tak od 1.1.2001 zákonodárce přenesl důkazní břemeno na toho, kdo porušil povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. V současné právní úpravě je obrácené důkazní břemeno zakotveno v § 52 ZOK. „Bude-li naplnění standardu péče řádného hospodáře posuzováno v soudním řízení, nese člen orgánu důkazní břemeno, pokud jde o otázku, zda jeho očekávání naplnil. Povinnosti vydat korporaci prospěch a nahradit újmu se zproští, pouze prokáže-li, že v konkrétním případě vynaložil odpovídající péči řádného hospodáře.“²⁸ Zákon umožňuje, aby v odůvodněných případech důkazní břemeno bylo přeneseno na korporaci, například tehdy, když člen orgánu již v orgánech společnosti nepůsobí a nemá tedy možnost předkládat důkazy.

1.7 Posouzení odpovědnosti statutárních orgánů

Definice institutu péče řádného hospodáře a tzv. business judgment rule neboli podnikatelského rozhodování „vychází ze skutečnosti, že podnikání je ze své povahy činnost, která s sebou nese riziko neúspěchu. Jedná se přitom o riziko, které při sebelepším výkonu funkce nelze zcela odstranit, neboť to, zda bude určitá investice úspěšná, závisí na mnoha okolnostech, které zpravidla nejsou pod kontrolou podnikatele.“²⁹ Zároveň je třeba

---

²⁷ ACHOUR, Gabriel a Martin PELIKÁN. *Náhrada škody a nemajetkové újmy v občanskoprávních a obchodních vztazích*. Vydání první. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-231-0, str.203

²⁸ POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-475-9, str. 94

²⁹ ACHOUR, Gabriel a Martin PELIKÁN. *Náhrada škody a nemajetkové újmy v občanskoprávních a obchodních vztazích*. Vydání první. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-231-0, str. 200

zdůraznit, že odpovědnost statutárního orgánu z titulu porušení péče řádného hospodáře nelze nikdy předem vyloučit ani smluvně omezit.

Když shrnu výše uvedená pravidla a citace, nabízí se otázka: Kdo je schopen posoudit, zda podnikatelský úsudek, loajalita, znalost a pečlivost byla na takové úrovni, že statutární orgán nebo člen statutárního orgánu za škody způsobené svou činností odpovídá nebo neodpovídá? Kdo posoudí odpovědnost? I samotný statutární orgán, či člen orgánu by sám měl být schopen posoudit, zda jeho znalosti a schopnosti jsou na takové úrovni, aby splnily literu zákona ve smyslu znalostí a podnikatelského úsudku. Tudíž i každý, kdo posuzuje naplnění definice institutu řádného hospodáře, by měl umět posoudit, zda byl institut skutečně naplněn. Je to ovšem objektivně možné? Je tolik oborů podnikání, tolik podnikatelských prostředí, že dle mého názoru není možné posoudit objektivně, zda dotyčný statutární orgán jednal dle definice institutu řádného hospodáře. Je možné, aby každý soudce, každý insolvenční správce, byl schopen pojmout takovou škálu podnikatelských oborů a činností (nebo se v nich alespoň dokázal orientovat), že dokáže správně posoudit, zda byl institut péče řádného hospodáře naplněn? A nesklouzne pak posuzování jen do odškrtnutí požadovaných odrážek? Byl člen statutárního orgánu či orgán, vybaven dostatečnými znalostmi? Pracoval s dostatečnou loajalitou a pečlivostí? Upřednostnil zájmy společnosti před zájmy svými nebo před zájmy akcionářů? Pokud si soudce odpoví na všechny otázky kladně, pak již není co řešit. Ale co když si odpoví na všechny otázky kladně a přesto nabude dojmu, že jiná rozumně pečlivá osoba by postupovala jinak a že mohla rozpoznat hrozící rizika a škoda by nevznikla? Bude v ten okamžik statutární orgán odpovědný za škodu z titulu nedodržení péče řádného hospodáře či nikoliv?

Když navážu na výše uvedené, dojdou k závěru, že zákon předpokládá, že každý rozumně uvažující člověk je schopen jak tuto činnost vykonávat, tak posoudit své schopnosti a možnosti vykonávání této funkce. Zároveň, že je schopen převzít odpovědnost, která plyne jak z funkce jako takové, tak i z nedodržení všech zákonných povinností. Dle §53 odst.1 ZOK se předpokládá při porušení povinnosti péče řádného hospodáře i vydání

prospěchu, který byl porušením péče získán, nebo náhrada škody, která vznikla. Nyní se opět chci zastavit nad tím, kdo posoudí, zda byly podnikatelský úsudek, znalosti a loajalita dodrženy a zda za vzniklou škodu člen orgánu odpovídá či nikoliv. Nepochybně je soud schopen posoudit dodržení jednoznačně vymezených zákonných povinností, ale je schopen posoudit podnikatelský úsudek? Co je správný postup v jedné korporaci, nemusí mít stejný dopad v jiné korporaci. Jak dalece je kdokoliv schopen posoudit jednání statutárního orgánu v ten okamžik, kdy došlo k rozhodnutí, není-li v týž okamžik na témže místě s týmiž informacemi? Bude-li nahlížet na posouzení konkrétní situace z pohledu rčení „Po bitvě je každý generál“, jak bude zaručeno, že ten, kdo bude posuzovat podnikatelský úsudek, k posouzení nepřistoupí ve světle již známých skutečností, to jest ve světle známého negativního výsledku?

Tato obava z možného hodnocení podnikatelského úsudku může na jednu stranu vést k tomu, že statutární orgán bude stíhán obavou, že bude-li jednat v rozporu se zákonnými povinnostmi, sníží se jeho cena na trhu práce a může být vyzván k náhradě škody, a tudíž je pravděpodobné, že nebude dělat nezodpovědné kroky. Zároveň dle §51 odst. 2 ZOK může požádat nejvyšší orgán korporace o udělení pokynu týkajícího se obchodního vedení, přičemž není zbaven odpovědnosti péče řádného hospodáře. Avšak pokud bude každý člen orgánu raději žádat o svolení nejvyšší orgán a nebude schopen brát na sebe podnikatelské riziko, řízení společnosti a její rozvoj se zpomalí a ztěžkopádní.

„Základní problémy, na něž při posuzování výkonu funkce členy statutárních orgánů narážíme, jsou v české nauce formulovány takto:

- pro posouzení jednání členů orgánů neexistuje jednoduché kritérium, obtížně se posuzuje zejména otázka, zda členové orgánů na sebe vzali přiměřené riziko

- otázka, zda došlo k porušení povinnosti, nemůže být posuzována ex post, z pozice neblahých výsledků, které jsou již v okamžiku rozhodování známy

- soudy znají právo, nikoliv však obor činnosti, jehož se rozhodnutí týkalo, pokud by chtěly posuzovat odborné neprávní otázky, mohly by se dopouštět zásadních omylů.“³⁰

Jak je uvedeno ve výše uvedené citaci, institut péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku by měly být ze strany soudu hodnoceny pouze co se týká práva. Ale pak, vzato do důsledku, pokud všichni budou striktně dodržovat zákon, nebude žádného viníka a nebudou žádné žaloby o náhradu škody. Avšak jak se může i sebelepší soudce vymanit z konkrétností, jak může rozhodovat, aniž by zkoumal okolnosti případu, aniž by využil všeobecného přehledu průměrně myslícího člověka? Každý člověk - a soudce je člověk - při rozhodování používá svůj rozum, zkušenosti a obecné znalosti, nejen ty odborné. Stejně tak každý rozumně uvažující manažer i při nejlepší snaze dodržet zákon ví, že takto do důsledku nelze ani vést soukromý život, natož řídit společnost. Kde je tedy zaručena objektivita posuzování správného podnikatelského úsudku a péče řádného hospodáře ze strany práva?

Ve stejné kapitole se dále říká: „Neexistuje však obecné pravidlo pro stanovení této péče, nýbrž je vždy nutno vycházet z faktů a okolností, které provázejí konkrétní případ, druhu společnosti, její velikosti a finančních zdrojů, závažnosti příslušné transakce a její naléhavosti.“³¹ Nebo-li dá se říct, že ve stejné kapitole si autor odporuje a dává mi za pravdu, že objektivita při posuzování pochybení členů statutárních orgánů je nejistá.

1.8 Pojištění statutárních orgánů

Ve všech těchto souvislostech je potřeba zmínit, že pro případ porušení péče řádného hospodáře a povinnost poškozené korporaci nahradit škodu existuje na pojistném trhu produkt, který se zkráceně nazývá D&O, a kterým

---

³⁰ POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-475-9, str.95

³¹ POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-475-9, str. 95

se pojištění členové orgánů můžou v případě škody zaštitit. K novému vnímání pojištění statutárních orgánů přispěla i nutnost obrany před soudem.

Pojištění D&O není novým pojistným produktem. Pojištění statutárních orgánů jako pojistný produkt existuje na českém pojistném trhu již více než dvacet let a na celém světě již více než 40 let. Ale až přijetím nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích je po tomto produktu ze strany statutárních zástupců obchodních korporací větší poptávka. K rozšíření pojištění po roce 2012 přispěl i § 62 ZOK, který upravuje vydání prospěchu ze smlouvy o výkonu funkce v případě porušení povinnosti péče řádného hospodáře, a následně § 68 ZOK o ručení členů obchodní korporace v případě úpadku. Produkt pojištění D&O je postaven na principu odpovědnostního pojištění s tím rozdílem, že na jednu stranu chrání soukromý majetek fyzických osob, členů statutárních orgánů, ale na druhou stranu je i ochranou pro pojištěnou společnost. Pro členy orgánů společnosti přináší toto pojištění obranu před rizikem a důsledky neomezené osobní odpovědnosti za škody způsobené při výkonu funkce a krytí potencionální škody a nákladů na právní ochranu při soudním projednávání vznesených nároků. Pro společnost toto pojištění přináší nepřímou ochranu tím, že případně snadněji reálně dosáhne odškodnění svých nároků proti členům představenstva a dozorčí rady. Je potřeba říci, že toto pojištění, jak již bylo uvedeno, chrání jak společnost, tak členy orgánů, a to výkonných i nevýkonných. Toto pojištění je koncipováno tak, že pojistná ochrana se vztahuje i na manažery s rozhodovací pravomocí, aniž by museli být členy orgánů, dále i na zástupce společností, např. právní zástupce nebo prokuristy. Zároveň toto pojištění chrání dědice těchto fyzických osob a manželky a děti pro případ, že by výše škody ohrozila jejich životní situaci.

Produkt D&O pojištění má široký rozsah krytí. Především je potřeba říci, že se jedná o pojištění, které kryje striktně pouze finanční škody. Nelze z tohoto pojištění uplatnit škody na zdraví nebo majetku. Pojištění mohou uzavřít jednotlivé korporace anebo celý koncern, kde ovládající osoba sjedná pojistku, kterou jsou ochráněni členové orgánů všech společností koncernu. Pojištění je sjednáváno s retroaktivitou ke dni založení korporace a členům orgánů zajišťuje za splnění určitých podmínek doživotní pojistnou ochranu.

V rámci rozsahu tohoto pojištění jsou mimo jiné kryty nároky vzniklé v souvislosti s veřejnou nabídkou cenných papírů, dále nároky v souvislosti s pokutami a penále a nároky vzniklé z neoprávněných kroků vůči zaměstnancům. Toto pojištění kryje pojištěným osobám náklady spojené s právním zastoupením v souvislosti s obranou proti vzneseným nárokům na náhradu škody, dále náklady na šetření a znalecké posudky, v případě řízení orgánů veřejné správy i náklady v řízení proti majetku a osobní svobodě, náklady v extradičním řízení a v souvislosti se zásahem regulatorního orgánu, ale i náklady na obranu v souvislosti se škodou na zdraví nebo majetku. Samozřejmě i tento produkt má výluky, jimiž jsou některé oblasti z pojistného krytí vyjmuty. Toto pojištění se netýká škod, které byly způsobeny členy orgánů úmyslně anebo dokonce byly kvalifikovány jako trestné činy; nelze ani očekávat, že by taková pochybení pojistná smlouva mohla zahrnovat.

Jediným nedostatkem tohoto produktu, když vezmeme v úvahu systém pojištění, je roční pojistná doba. Pojistná smlouva na pojištění D&O musí být, jako každá jiná pojistná smlouva, k datu výročí obnovena. A tady vidím největší komplikaci proti všem výhodám tohoto pojištění. V případě, že dojde ke změně vedení korporace nebo ke změně zájmů korporace, může dojít k ukončení tohoto pojištění a členové orgánů, kteří pojištění sjednali a doufali v ochranu, a to, jak bylo uvedeno, v ochranu doživotní, ji okamžikem ukončení smlouvy ztrácí. Podmínkou vzniku práva na pojistné plnění z tohoto pojištění je, že pojistné události musí být nahlášeny v době trvání pojistné smlouvy, případně 30 nebo 60 dnů po ukončení smlouvy. U tohoto pojištění lze sjednat ještě delší dodatečnou dobu k nahlášení pojistných událostí, ale toto připojištění je za úhradu a musí s ní souhlasit pojištěná společnost. Možnost ukončení smlouvy využívají i pojišťovny, a to v případě, že korporace se ocitne v insolventi. V takovém případě pojistná smlouva zaniká k datu výročí z důvodu nezájmu pojišťovny v pojištění pokračovat a inkriminovaná pojišťovna tehdy nepřistoupí ani na prodloužení lhůty k nahlášení pojistných událostí. Většina pojišťoven má v pojistných podmínkách k tomuto produktu podmínku, že pojištěné společnosti nesmí hrozit úpadek, natož aby byla v insolventi. Tento krok pojišťoven je vcelku

logický, neboť v rámci insolvenčního řízení by nároky vznesené vůči představenstvu, které zavinilo nebo neodvrátilo úpadek, z titulu ručení za závazky korporace, mohly dosahovat stovek milionů korun.

Ale i v případě, že společnost má uzavřenu pojistnou smlouvu na pojištění statutárních orgánů tzv. D&O, musí být zkoumáno, zda byl porušen institut péče řádného hospodáře a zda společnosti vznikla škoda. Ve většině případů k tomuto zkoumání dochází prostřednictvím soudů a soudních sporů. Zákon však umožňuje sepsat mezi poškozenou společností a členem statutárního orgánu, který porušil péči řádného hospodáře, smlouvu o narovnání.

„Dohoda o narovnání by měla obsahovat takovou úpravu práv a povinností smluvních stran, aby nedošlo ke zhoršení právního postavení akciové společnosti oproti tomu, jak by (za předpokladu nejhoršího možného scénáře pro akciovou společnost) mohl být spor soudem rozhodnut. Obsah dohody o narovnání by měl (alespoň přibližným způsobem) odpovídat skutečné právní situaci, tedy objektivnímu právnímu postavení smluvních stran ve sporu a objektivně předpokládanému výsledku sporu.“³² Jinak řečeno dohoda o narovnání by měla být dostatečně vyvážená, a přestože nemůže předvídat výsledek sporu u soudu, měla by být realistická. I při uzavírání dohody o narovnání by statutární orgán měl k tomuto aktu přistupovat s péčí řádného hospodáře, a zároveň je potřeba vzít v úvahu, že samotné smírné ukončení sporu dohodou o narovnání nebude chápáno jako porušení péče řádného hospodáře z pohledu zájmů korporace; - samozřejmě jen v případě, že pokud člen orgánu nebo orgán sám, přistupoval k uzavření dohody s potřebnou pečlivostí, s dostatečnými znalostmi a v obhajitelném zájmu společnosti. Pokud je zájmem společnosti uzavřít dohodu o smíru, pak statutární orgán jedná v zájmu této společnosti.

V případě pojištění má pojišťovna na základě pojistných podmínek právo se k uzavřené dohodě o narovnání a k ukončení sporu smírem vyjádřit.

---

³² G. Achour, M. Pelikán, Uzavírání Dohody o narovnání z hlediska povinnosti členů představenstva akciové společnosti jednat s péčí řádného hospodáře, článek 98142, www.epravo.cz

Pokud se nejedná o škodu velkého rozsahu a zavinění je jasné, pojišťovna s ukončením sporu smírem souhlasí.

Dovolím si uvést několik příkladů odpovědnosti orgánů korporace a vznesených nároků, které jsou řešeny z pojištění D&O.

Jako první příklad uvedu pochybení členky představenstva pověřené vedením účetnictví, nebo-li finanční ředitelky společnosti. Společnost obdržela email ze zahraničí s požadavkem o doplnění do přiloženého dokumentu IČ a DIČ a s podpisem zaslání zpět. V emailu se uvádělo, že se jedná o informace k zveřejnění společnosti v rámci jakéhosi webu e-komerce. Finanční ředitelka a členka představenstva zběžně prohlédla dokument v angličtině, doplnila IČ a DIČ, dokument podepsala a odeslala na uvedenou adresu. Přehlédla odstavec, jenž upravoval platební podmínky uveřejnění na webu a délku kontraktu. K podrobnému přečtení smlouvy došlo až ve chvíli, kdy od odesilatele emailu přišla faktura na 2.000 EUR. Poškozená společnost se nejdříve snažila s pomocí zahraničních právníků bránit, ale po prověření celé smlouvy a právního prostředí státu odesilatele emailu, kdy bylo konstatováno, že smlouva je nenapadnutelná a že není šance na obranu, bylo přistoupeno k úhradě faktury. Společnost následně vznesla nárok na úhradu této sumy proti finanční ředitelce, která podepsáním smlouvy způsobila společnosti škodu. V tomto případě došlo k porušení ze strany členky představenstva péče řádného hospodáře, neboť byla uzavřena pro společnost na jednu stranu nevýhodná smlouva, protože nešla ukončit ani nebylo možno se z ní vyvázat, a za druhé byla uzavřena smlouva zcela bezcenná. Web, na kterém měla být společnost v rámci e-komerce uveřejněna, sice existuje, ale je nefunkční. Členka představenstva nepostupovala s řádnou pečlivostí, protože podepsala dokument, který nečetla a ani mu nerozuměla. Výše náhrady, na kterou byl vznesen nárok, je pouze v řádech desítek tisíc korun.

Dalším případem škody je nárok, který nevznesla ani společnost, ani akcionáři, ale osoby, které se cítily býti poškozenými jednáním představenstva. Vlastně se nejedná o nárok, ale o trestní oznámení na celé představenstvo, že porušilo zákon o veřejných zakázkách a připravilo tak společnost zřizovanou obcí o desítky milionů korun. V tento okamžik běží

prokazování u soudu, zda došlo k porušení zákona o veřejných zakázkách, resp. zda se dopustili trestných činů poškozování povinnosti při správě cizího majetku (v nedbalostní formě) a pletichy při veřejné soutěži. V tomto případě nemohu pominout skutečnost, že dle současného vývoje této kauzy soud pravděpodobně dojde k závěru, že k porušení zákona nedošlo. V případě, že by rozsudek zněl v neprospěch členů představenstva, z titulu pojištění by byla naplněna výluka trestného činu, ale z titulu odpovědnosti statutárních orgánů by byli shledáni odpovědnými. Pokud budu vycházet ze skutečnosti, že členové statutárního orgánu zákon neporušili, pojišťovna v rámci svých pojistných podmínek a rozsahu pojištění D&O plní a bude plnit. Ještě je třeba uvést skutečnost, že domnělým porušením zákona o zadávání veřejných zakázek společnosti nevznikla škoda, nebo nebyla zatím žádná uplatněna, a tudíž v tomto případě se v rámci pojištění jedná o plnění v rozsahu nákladů právního zastoupení spojených s obranou proti nárokům. V případě, že by soudní proces byl ukončen v neprospěch členů představenstva, pak pojišťovna bude požadovat vrátit vyplacené pojistné plnění z důvodu porušení pojistných podmínek, to jest z důvodu spáchání trestného činu. V tomto případě jsou členové představenstva odpovědni za dodržování zákona a tedy za řádné řízení o veřejných zakázkách a tudíž v případě pochybení odpovídají společnosti v plném rozsahu. Rozpor nastává v tom, že pojistná ochrana pojištění D&O se netýká trestných činů, čímž porušení zákona o zadávání veřejných zakázek je.

Dalším příkladem, který by šel uplatnit z pojištění statutárních orgánů, je případ, kdy Trestní senát NS rozhodl „o porušení péče řádného hospodáře v případě žaloby žalobkyně společnosti GC s.r.o. na jednatele společnosti, kterou se žalobkyně domáhala zaplacení žalované částky z titulu náhrady škody, která jí vznikla, neboť žalovaný jako jednatel žalobkyně nejednal s péčí řádného hospodáře tím, že v souvislosti se stavbou víceúčelové haly k pozemkům parc. č. 2380/7 o výměře 870 m² a parc. č. 2380/94 o výměře 24 m², které byly v jeho vlastnictví, nezajistil právně platný vztah žalobkyně k těmto pozemkům, resp. včas a dostatečně neinformoval žalobkyni o konfliktu svých zájmů jako osoby fyzické a jako jednatele žalobkyně. Poté, co se žalobkyně dozvěděla, že jsou předmětné pozemky ve vlastnictví žalovaného,

byla donucena tyto pozemky od žalovaného koupit za nevýhodných podmínek. Dne 31. května 2005 uzavřela se žalovaným kupní smlouvu, na základě které od něho pozemky odkoupila za 6.000.000,- Kč. Předtím si od něho pozemky pronajala na dobu od 1. října 2004 do 31. května 2005 a na nájemném mu za tuto dobu zaplatila částku 400.000,- Kč. Podle znaleckého posudku však v roce 2003 činila obvyklá cena těchto pozemků 2.440.620,- Kč a obvyklá cena nájmu za uvedené období byla 198.989,50 Kč.³³ V tomto případě, protože bylo u soudu prokázáno, že došlo k porušení péče řádného hospodáře a že porušením vznikla společnosti škoda, by pojišťovna hradila jak vzniklou škodu, tak náklady právního zastoupení obviněného člena statutárního orgánu, neboť základním principem tohoto pojištění je prokázané porušení péče řádného hospodáře.

---

³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2015, sp. zn. 23 Cdo 3202/2013

2 Trestně právní odpovědnost obecně

„České trestní právo je součástí českého právního řádu a je odvětvím veřejného práva. Cílem trestního práva je chránit práva fyzických i právnických osob a další elementární hodnoty garantované Ústavou ČR a Listinou základních práv a svobod (tzv. právní statky) a v konfliktních případech prosadit právo proti bezpráví. Míněna je ochrana před trestnými činy vypočtenými taxativně v trestněprávních normách. Trestněprávní ochrana spočívá v tom, že trestní právo určuje, které ze společensky škodlivých činů jsou trestné, stanoví tresty za jejich spáchání a upravuje i ukládání tzv. ochranných opatření (ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci či jiné majetkové hodnoty a ochranná výchova). Právě v trestním právu nejvýrazněji vystupují základní etické hodnoty, na kterých je založen právní stát a občanská společnost. Z nich vychází utváření právních statků, trestněprávních norem a skutkových podstat trestných činů i pravidel pro aplikaci trestních sankcí.“³⁴

„Základní funkcí trestního práva je ochrana společnosti před kriminalitou, tj. ochrana před trestnými činy, za které lze považovat pouze činy vyššího stupně škodlivosti pro společnost (pro chráněné právní statky). Ochrana společnosti před kriminalitou se uplatňuje především prostřednictvím postihu trestných činů, za které lze považovat pouze ty protiprávní činy, které trestní zákoník označuje za trestné a jejichž znaky jsou uvedeny v tomto zákoníku.“³⁵

„Trestní právo je konstituováno na odpovědnosti pachatele za spáchaný trestný čin, který je mu možno a třeba vytknout. Škodlivosti a vytýkatelnosti spáchaného trestného činu musí odpovídat i aplikovaný trest. Na této koncepci je založena i spravedlivost rozsudku a trestu.“³⁶ Můžeme tak

---

³⁴ Šámal, P. a kol. Trestní právo hmotné. 7. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1040. 978-80-7478-617-4, str.12

³⁵ Šámal, P. a kol. Trestní právo hmotné. 7. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1040. 978-80-7478-617-4, str.14

³⁶ Šámal, P. a kol. Trestní právo hmotné. 7. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1040. 978-80-7478-617-4, str. 19

hovořit o zásadě odpovědnosti za spáchání trestného činu v českém trestním právu.

2.1 Právní úprava trestní odpovědnosti

„Základem trestní odpovědnosti podle platného českého trestního práva je trestný čin,³⁷ přičemž odpovědnost pachatele trestného činu vzniká spácháním trestného činu.

„S účinností od 1. ledna 2012 došlo v českém trestním právu k podstatné změně nahlížení na to, kdo všechno může být pachatelem trestného činu. Až dosud se vycházelo z principu individuální odpovědnosti konkrétní fyzické osoby (rozuměj konkrétního člověka). S účinností zákona o trestní odpovědnosti právnických osob je však všechno jinak, trestně stíhány mohou být i osoby právnické, tedy obchodní společnosti, různé spolky, nadace atd., tj. osoby, na které nelze jednoduše ukázat prstem, protože fyzicky neexistují a jejich právní subjektivita je dána jen tím, že jsou zapsány v nějakém rejstříku nebo byly zřízeny zákonem.“³⁸

Zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, zkráceně TOPOZ, upravuje trestně právní odpovědnost právnických osob. Přičemž jsou za své jednání trestně odpovědné výhradně právnické osoby s výjimkami uvedenými v § 6. „TOPOZ se nevztahuje na trestní odpovědnost podnikatelů – fyzických osob, někdy označovaných souhrnně jako osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ). Je přitom zcela bez významu, zda se jedná o osobu podnikající na základě zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, nebo jiného zákona, či zda se jedná o osobu vykonávající tzv. svobodné

---

³⁷ Robert Rampáček, Diplomová práce, Veřejná správa, Právnická fakulta Masarykovy Univerzity, 2012/2013, str. 28

³⁸ Trestní odpovědnost právnických osob, www.trestni-rizeni.com

povolání či osobu provozující zemědělskou výrobu.“³⁹ Z trestní odpovědnosti dle § 6 jsou vyloučeny právnické osoby, jako je Česká republika a územní samosprávné celky, avšak trestní odpovědnost územních samosprávných celků je vyloučena pouze v případě, že se trestného činu dopustí při výkonu veřejné moci.

Zákon je upraven ve 48 paragrafech, které jsou členěny do šesti částí. „Hmotně právní ustanovení obsahuje § 1 až 27. Nalezneme zde vymezení účelu zákona, jeho působnosti, ustanovení o vyloučení odpovědnosti některých právnických osob za trestný čin, taxativní výčet zločinů a přečinů, za které lze právnickou osobu stíhat. Následuje ustanovení věnované podmínkám trestní odpovědnosti, pachateli, spolupachateli, účastníku, trestní odpovědnosti nástupce právnické osoby, účinné lítosti a promlčení. V ustanovení § 14 až 26 zákon upravuje tresty a ochranná opatření, jež lze právnické osobě za spáchání trestného činu uložit. Znění § 28 až 41 je věnováno řízení proti právnickým osobám. Dále následuje ustanovení o právním styku s cizinou a § 48 upravuje účinnost zákona.“⁴⁰

2.2 Základy trestní odpovědnosti právnických osob

V části zákona, která je věnována základům trestní odpovědnosti, je uveden taxativní výčet trestných činů a přečinů, kterých se může dopustit právnická osoba a za něž lze právnickou osobu stíhat. Zákonodárce v § 7 řešil rozsah kriminalizace právnické osoby a mohl zvolit několik způsobů vymezení. V soudobé podobě zákona je uveden v § 7 taxativní výčet trestných činů, za které lze právnickou osobu stíhat. V současné době probíhá schvalovací proces novely zákona, která počítá s negativním výčtem trestných činů, které právnická osoba spáchat nemůže. Novela postoupila na schůzi Senátu České Republiky, která se konal dne 27.4.2016. Pokud bude

---

³⁹ FENYK, J., SMEJKAL, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 184 s., ISBN 978-80-7357-775-9, str. 10

⁴⁰ Ivana Andrášková, Trestní odpovědnost právnických osob, Diplomová práce, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2013, str. 33

novela přijata, „do jisté míry úplně převrátí dosavadně chápané pojetí trestní odpovědnosti právnických osob.“⁴¹

Zatím stále platí současná úprava, kde jsou trestné činy, jichž se může dopustit právnická osoba, dle systematiky členěny na trestné činy proti majetku, trestné činy hospodářské, trestné činy obecně nebezpečné, trestné činy proti životnímu prostředí, trestné činy proti České republice, cizím státům a mezinárodním organizacím, trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných a poslední hlava zákona obsahuje trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. „Z konečného výčtu trestných činů vyplývá, že právnická osoba se může dopustit všech forem trestného činu, tedy přečinu, zločinu i zvlášť závažného zločinu (§ 14 tr. zák.)“⁴²

„Klíčovým ustanovením celého zákona je § 8 nazvaný Trestní odpovědnost právnické osoby.“⁴³ Podle tohoto paragrafu „trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak

a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,

b) ten, kdo u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),

c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo

d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c) .“⁴⁴

---

⁴¹ J. Metelka, Převrat v trestní odpovědnosti právnických osob ? článek 99866, www.epravo.cz

⁴² FENYK, J., SMEJKAL, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 184 s., ISBN 978-80-7357-775-9, Str.32

⁴³ Ivana Andrášková, Trestní odpovědnost právnických osob, Diplomová práce, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2013, str.37

⁴⁴ Zákon 418/2011 Sb

Stejně jako musí trestný čin spáchaný fyzickou osobou naplnit skutkovou podstatu, tak i v případě trestného činu spáchaného právnickou osobou, musí tento vykazovat formální znaky. „Vedle protiprávnosti budou formálními znaky skutkové podstaty trestného činu právnické osoby objekt trestného činu, kumulativní objektivní stránka trestného činu (základní a speciální), subjektivní stránka a subjekt trestného činu (primární, sekundární a terciární).“⁴⁵ Protiprávnost je nezbytnou součástí skutkové podstaty trestného činu a je „odrazem skutečnosti, že se vyskytují činy, které zvýšenou měrou poškozují nebo ohrožují zájmy uznané společností, přičemž takovou povahu mohou mít jen činy protiprávní, nedovolené.“⁴⁶ Objekt nebo-li chráněný zájem je v případě jak trestného činu spáchaného fyzickou osobou, tak trestného činu spáchaného právnickou osobou, obdobný. Jinak než v případě trestných činů spáchaných fyzickou osobou je tvořena „objektivní stránka trestného činu (jednání, následek a příčinná souvislost). Vedle obvyklých znaků objektivní stránky kteréhokoli z trestných činů (základní objektivní stránka), jejichž výčet je uveden v § 7 a které jsou explicitně zakotveny ve zvláštní části trestního zákoníku, je k trestní odpovědnosti právnické osoby nezbytné, aby navíc byl vždy naplněn alespoň jeden z dalších formálních objektivních znaků (speciální objektivní stránka), a to, že čin byl spáchán:

- jménem právnické osoby,
- v zájmu právnické osoby,
- v rámci činnosti právnické osoby.“⁴⁷

„Subjektivní stránku trestného činu právnické osoby představuje znak, který se nejvíce liší od subjektivní stránky trestného činu fyzické osoby.

---

⁴⁵ FENYK, J., SMEJKAL, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 184 s., ISBN 978-80-7357-775-9, str. 35

⁴⁶ FENYK, J., SMEJKAL, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 184 s., ISBN 978-80-7357-775-9, str. 35

⁴⁷ FENYK, J., SMEJKAL, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 184 s., ISBN 978-80-7357-775-9, str. 35

Chybí zde zavinění, tj. vnitřní subjektivní vztah pachatele k ostatním znakům trestného činu založený na volní a vědomostní složce. Vzhledem k tomu, že právnická osoba není schopná takový vnitřní vztah k trestnímu následku projevit, bude naplnění subjektivní stránky dokazováno prostřednictvím zavinění fyzických osob, které za právnickou osobu jednájí navenek.“⁴⁸ „Subjektem trestného činu může být jen a pouze právnická osoba. Ve skutečnosti se však právnické osobě přičítá jednání jiného subjektu, a to osoby fyzické uvedené v odst. 1 písm. a) až d), resp. v odst. 2 písm. b). V takovém případě hovoříme o subjektu primárním (právnická osoba), sekundárním [osoby uvedené v odst. 1 písm. a) až c)] a případně i terciárním [osoba zaměstnance – odst. 1 písm. a) až c)].“⁴⁹

Dalším důležitým ustanovením ohledně základu trestní odpovědnosti právnických osob je odstavec 2 § 8. „Druhou nezbytnou podmínkou trestnosti právnické osoby je to, co předpokládá odst. 2 písm. b), tedy dvě alternativní skupiny objektivních podmínek, a to komisivních a omisivních.“⁵⁰ Komisivní podmínkou je, že trestný čin byl spáchán na rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgánů právnické osoby. Omisivní podmínka znamená, že orgány společnosti „neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřizeny, anebo neučinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.“⁵¹ Veškerý výčet zákonem uvedených podmínek lze v případě obchodních společností shrnout do institutu péče řádného hospodáře.

---

⁴⁸ I. Andrýsková, Trestně právní odpovědnost právnických osob, diplomová práce, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2013, str. 38,39

⁴⁹ FENYK, J., SMEJKAL, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 184 s., ISBN 978-80-7357-775-9, str. 37

⁵⁰ FENYK, J., SMEJKAL, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 184 s., ISBN 978-80-7357-775-9, str. 43

⁵¹ FENYK, J., SMEJKAL, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 184 s., ISBN 978-80-7357-775-9, str. 43

2.3 Kriminalizace právnických osob

„Pokud jde například o trestné činy podvodu, pojistného podvodu, úvěrového podvodu a dotačního podvodu, u všech těchto trestných činů již k odsouzení právnické osoby došlo. V případě úvěrového podvodu stačilo, že jednatel společnosti vydal fiktivní potvrzení o příjmu svému zaměstnanci, který jej použil v bance za účelem získání úvěru. V tomto případě byla právnická osoba odsouzena k peněžitému trestu ve výši asi 20.000,- korun.

Mezi další důležité trestné činy se řadí zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby. Tyto trestné činy jsou ze strany právnických osob páchány vůbec nejčastěji, tvoří zhruba 40 % všech odsouzených trestných činů a jejich odhalení navíc není příliš náročné.

Dalšími častými trestnými činy jsou trestný čin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži. Spolu s trestným činem sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě je jedním z nejrizikovějších trestných činů.

Orgány činné v trestním řízení, možná překvapivě, prozatím nestíhají trestné činy proti životnímu prostředí. Lze zmínit pouze jednu pravomocně odsouzenou právnickou osobu za neoprávněné nakládání s odpady, kdy jí byl uložen trest zákazu činnosti v délce 8 let.

Opomenout samozřejmě nesmíme trestné činy přijetí úplatku, podplacení a nepřímé úplatkářství, ačkoli doposud za ně žádná právnická osoba odsouzena nebyla.“⁵²

---

⁵² L. Bohuslav, Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob, 2016, www.pravniprostor.cz

3 Pojistný podvod obecně

Jedním z trestných činů, kterých se může dopustit právnická osoba, a který je taxativně vymezen v § 7 ZOTOPO je trestný čin podvodu a pojistného podvodu.

Pojistný podvod je nejčastěji páchaným trestným činem v rámci majetkové kriminality a je považován za velmi nebezpečnou formu trestné činnosti.

3.1 Právní úprava trestného činu a trestného činu pojistného podvodu

V Trestním zákoníku č.40/2009 Sb v §13 je definován trestný čin: „(1) Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. (2) K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“⁵³

Hlava V téhož zákona, definuje trestné činy proti majetku, mezi něž patří i podvod a podvod pojistný. Pojistný podvod je upraven v § 210:

„Pojistný podvod

(1) Kdo uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí

a) v souvislosti s uzavíráním nebo změnou pojistné smlouvy,

b) v souvislosti s likvidací pojistné události, nebo

c) při uplatnění práva na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

---

⁵³ Zákon Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.

(2) Stejně bude potrestán, kdo v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch vyvolá nebo předstírá událost, s níž je spojeno právo na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění, nebo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 větší škodu.

(5) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(6) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

(7) Příprava je trestná.⁵⁴

Aby trestný čin byl kvalifikován, jako trestný čin, musí splňovat tyto znaky: objekt, objektivní stránku, subjekt, subjektivní stránku a protiprávnost. Objektem mohou být společenské vztahy, zájmy nebo hmotný předmět útoku. Objektivní stránka charakterizuje způsob spáchání trestného činu a jeho následky. Objektivní stránka spáchání trestného činu je zároveň charakterizována jako jednání a následek, přičemž mezi jednáním a

---

⁵⁴ Zákon trestní zákoník č. 40/2009

následkem musí být příčinná souvislost. Subjekt nebo-li pachatel trestného činu, nese individuální odpovědnost za spáchání trestného činu, a musí být v době spáchání trestného činu osoba alespoň patnáctiletá a přičetná.

Subjektivní stránka trestného činu odráží zavinění pachatele, a to buď úmysl přímý nebo nepřímý, nebo vědomou nedbalost či nevědomou nedbalost. V případě trestného činu pojistného podvodu trestní zákoník stanoví úmysl.

Protiprávní není jednání v krajní nouzi, jako je nutná obrana, se svolením poškozeného, s přípustným rizikem, při výkonu funkce a při oprávněném použití zbraně. Všechna ostatní jednání porušující právo jsou protiprávní a tedy trestné.

Všechny tyto znaky musí být vždy splněny, aby byla naplněna skutková podstata trestného činu, trestný čin pojistného podvodu nevyjímaje.

3.2 Analýza pojistného podvodu

„Pojistný podvod lze obecně charakterizovat jako záměrné (úmyslné) klamání jedné strany stranou druhou za účelem získání výhody nebo obohacení, ke kterému by nedošlo, pokud by byl pravdivě vysvětlen skutkový stav. Klamavé jednání se může vztahovat na jakoukoliv fázi pojistné smlouvy, což v praxi může znamenat, že škoda se nepříhodila, nevznikla uvedeným způsobem nebo nespadá pod pojištěné riziko, nebo z ní nevyplývá poškození, újma nebo ztráta. V případě, že událost skutečně nastala, podvod se může projevit tím, že škoda zahrnuje např. nepoškozené části vozidel nebo jiných předmětů, její výše je nadsazená záměrně za tím účelem, aby výsledná újma, poškození nebo ztráta byla kryta pojištěním (zejména v případě pojištění se spoluúčastí), nebo její výše je nadsazená za účelem navýšení hodnoty škody. Dá se říci, že pojistná událost je podvodná i

tehdy, když podvodní jednání se vztahuje pouze na část pojistného plnění.“

55

Pojistné podvody můžeme dělit podle formy páchaní pojistného podvodu, kdy dochází buď k uvedení v omyl nebo k využití omylu v události. Dále podle předmětu útoku např. pojištění úrazové, pojištění vozidel, pojištění domácnosti, pojištění staveb, ale i pojištění podnikatelů. Dalším dělením je podle osoby pachatele na vnější a vnitřní pojistný podvod, kdy vnější pojistný podvod páchá osoba, která uzavřela pojištění a vnitřní pojistný podvod osoba, která je zaměstnancem pojišťovny. Co se obecně pachatelů týká, lze říci, „že pachatel trestného činu pojistného podvodu nemusí mít žádné výrazné intelektové nebo jiné schopnosti. Pachatelem zde může být kdokoliv, kdo má způsobilost k právním úkonům a je oprávněný uzavřít pojistnou smlouvu. Spáchání některých pojistných podvodů předpokládá, že pachatel musí vlastnit nebo mít v nájmu určitou věc, která je předmětem pojištění, uskutečnit jednání nebo provozovat činnost, která je předmětem pojištění.“⁵⁶ V případě pojištění podnikatelů však autorka uvádí: „Naopak pachatelé pojistného podvodu u pojištění podnikatelů a průmyslu a úvěrového pojištění jsou zpravidla intelektuálně na výši, schopní navazovat kontakty, jsou dokonale obeznámeni s problematikou, výřeční, schopní improvizovat a přizpůsobit se situaci tak, aby přesvědčili osoby, které s nimi uzavírají pojistnou smlouvu, že nemají žádné podvodné úmysly.“⁵⁷

I. Gažová ve své práci identifikuje tzv. „indikátory pojišťovacích podvodů“ „jako souhrn praxí vysledovaných okolností, které mohou předznamenávat úmysl pojištěné osoby podvodným jednáním získat neoprávněný majetkový prospěch.“⁵⁸ Pro každou oblast pojištění jsou to jiné indikátory. V případě majetkového pojištění jsou to například velký škodní průběh, vysoký počet malých drobných škod, dále například netrpělivost při šetření pojistné

---

⁵⁵ L. Studená, pojistný podvod v pojišťovnictví, analýza pojmu a jeho význam pro pojistníky a pojistitele, bakalářská práce, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2009, str. 19

⁵⁶ L. Studená, pojistný podvod v pojišťovnictví, analýza pojmu a jeho význam pro pojistníky a pojistitele, bakalářská práce, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2009, str. 29

⁵⁷ L. Studená, pojistný podvod v pojišťovnictví, analýza pojmu a jeho význam pro pojistníky a pojistitele, bakalářská práce, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2009, str. 29

⁵⁸ I. Gažová, Pojistné podvody, diplomová práce, Vysoké učení technické v Brně, 2010, str. 49

události, neochota dodat některé doklady nebo naopak velká ochota vše rychle doložit. Mezi další znaky páchání podvodné činnosti pojištěným v majetkovém pojištění patří tlak na rychlé uzavření pojistné smlouvy například v době klimatických anomálií, jako jsou záplavy, povodně, neobvyklé dlouhodobé sněžení nebo v době výstrahy meteorologů před vichřicemi a bouřkami. V případě životního a úrazového pojištění znakem podvodného jednání při uzavírání pojistné smlouvy je především nezvykle vysoká pojistná částka, která neodpovídá ani příjmům pojištěného, ani běžné pojistné částce v případě tohoto typu pojištění. Indikátorem pojistného podvodu je také uplatňování velkého množství menších pojistných událostí v případě úrazu, které ukazují na sebepoškozování. Zvláštní kapitolu tvoří v životním pojištění úmrtí za neobvyklých okolností, případně případy, kdy oprávněnou osobou není rodinný příslušník ani osoba známá pozůstalým.

3.3 Příklady pojistných podvodů

V roce 2015 pojišťovny prověřily 15 tisíc podezřelých pojistných událostí a odhalily a prokázaly pojistné podvody za 1,2 miliardy Kč. Ze strany pojišťoven bylo prověřeno o 60% více podezřelých pojistných událostí než v předchozím roce a výše prokázané hodnoty odhalených pojistných podvodů vzrostla meziročně o 9%.

Všechny šetřené případy pojistných podvodů ve specifikovaných oborech pojištění		
Obor pojištění	Počet případů (v ks)	Výše prokázané hodnoty (v tis. Kč)
Pojištění vozidel	6 008	353 850
Pojištění majetku	1 607	407 344
Pojištění odpovědnosti	526	197 107
Pojištění osob	7 602	250 177
Celkem	15 743	1 208 478

⁵⁹ Zdroj Česká asociace pojišťoven, www.cap.cz

V loňském roce odhalily pojišťovny nejvíce případů pojistného podvodu v oblasti pojištění osob, to jest životního pojištění, úrazového pojištění a pojištění nemoci. Pojišťovnám se podařilo odhalovat nejen řadové podvodníky, kteří například zneužívají denní dávky za dobu pracovní neschopnosti, ale úspěšně rozkrývají pojistné podvody, za kterými stojí velké organizované skupiny. Figurují v nich kromě klientů i nepoctiví zprostředkovatelé či zaměstnanci pojišťoven a lékaři.

Největší objem nárokovaných škod kvalifikovaných jako pojistný podvod byl opět z pojištění majetku a odpovědnosti za škody. Mezi nejčastější typy podvodů v této oblasti patří nadhodnocení vzniklých škod a padělané pořizovací doklady.

Druhé nejvyšší procento pojistných podvodů z pohledu druhu pojištění zauímají pojistné podvody páchané v souvislosti s pojištěním motorových vozidel. Podle kvalifikovaných odhadů je v případě pojištění vozidel podvodná každá pátá pojistná událost. Pokud nahlédneme do statistiky rozhodnutí nejvyššího soudu, pak nejčastějšími judikáty k pojistným podvodům jsou ty z havarijního pojištění motorových vozidel. Ve většině případů se jednomu pachateli nebo skupině spolupachatelů podaří připravit pojišťovny z fingovaných pojistných událostí, ať fingované krádeže nebo zinscenovaného poškození, o statisíce, než je jejich podvodná činnost odhalena a potrestána. Jsou mnohé případy, kdy spolupachateli této trestné činnosti jsou i pracovníci pojišťoven, tzv. likvidátoři, to jest pracovníci, kteří mají v popisu práce vyřízení škodné události; dále policisté a pracovníci autoservisů. Velkým nešvarem v oblasti pojištění je domnělá legálnost čerpání pojistného plnění podvodným jednáním.

Od roku 2014 v rámci České republiky funguje Systém o výměně informací o podezřelých okolnostech (SVIPO), který vyvinula a spravuje Česká asociace pojišťoven. SVIPO umožňuje systémově identifikovat pojistné události, u nichž existuje vysoká pravděpodobnost, že se jedná o pojistné podvody. Systém identifikuje sofistikované případy pojistného podvodu, které bývají zpravidla dopředu připravovány a páchaný organizovanými skupinami pachatelů. Jde například o pokusy získat pojistné plnění za stejnou škodu u více pojišťoven současně (při zatajení

vícenásobného pojištění) nebo opakovaně (při zatajení předchozí škody), případy příliš častých škod subjektu nebo předmětu pojištění (např. vozidla), pokud jejich četnost překračuje statistickou pravděpodobnost nahodilosti, nebo případy opakovaného výskytu stejných subjektů v různých škodních událostech, v nichž se střídají jejich role. Systém tyto situace vyhodnotí a předá informace pojišťovnám, které podezřelé pojistné události prověří.

Příkladem trestného činu pojistného podvodu spáchaného právnickou osobou, potažmo statutárním orgánem může být situace, kdy představenstvo společnosti uzavře pojistnou smlouvu na pojištění majetku, který nevládní, například stroj nebo nějaké technologické zařízení. Následně budou předstírat odcizení stroje či zařízení a událost nahlásí Policii ČR jako krádež; následně uplatní vůči pojišťovně nárok na pojistné plnění.

Další příklad spáchání trestného činu pojistného podvodu by mohl nastat ve chvíli, kdy jedna korporace způsobí druhé korporaci škodu, například vadným výrobkem. Společnost, která škodu způsobí, nemá uzavřeno pojištění odpovědnosti za škodu třetím osobám a musela by tudíž škodu druhé společnosti uhradit sama, a tak se obě korporace jménem svých statutárních zástupců domluví, že společnost, která škodu zavinila, si uzavře pojištění. Několik dní po podepsání smlouvy, předstírají obě společnosti, že škoda nenastala před uzavřením smlouvy, ale až nyní, to jest po uzavření smlouvy, a škodu vůči pojišťovně uplatní.

V obou uvedených možných příkladech nejenže by korporace, potažmo statutární orgány, spáchaly trestný čin pojistného podvodu tím, že zamlčely podstatné údaje při sjednávání pojistné smlouvy a zároveň při uplatnění nároku na pojistné plnění uvedly zkreslené údaje, ale zároveň porušily péči řádného hospodáře, když nejednaly v obhajitelném zájmu společnosti. Poškodit společnost tím, že ji vystavují možného trestnímu stíhání, není jednání v obhajitelném zájmu společnosti, ani jednání s potřebnou pečlivostí a odbornými znalostmi. Takové jednání se nedá chápat ani jako součást obchodního vedení. Obchodním vedením společnosti ve smyslu ustanovení § 134 obch. zák. je řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti včetně rozhodování o podnikatelských záměrech.

Páchání trestného činu pojistného podvodu nelze definovat jako organizování a řízení podnikatelské činnosti společnosti.

4 Vztah mezi odpovědností statutárních orgánů a trestně právní odpovědností v kontextu trestného činu pojistného podvodu

Hranice mezi civilní odpovědností statutárních orgánů a trestně právní odpovědností je velmi tenká. Ze soukromoprávního hlediska mají členové orgánů společnosti povinnost při výkonu své funkce jednat s péčí řádného hospodáře. „Pokud jde o trestně právní hledisko, členové statutárních i dozorčích orgánů si mnohdy neuvědomují, že porušením péče řádného hospodáře se vystavují i riziku spáchání trestného činu.“⁶⁰

Pokud budu hovořit pouze o rozhodnutích statutárních orgánů, to znamená jejich konkrétních členů, která jsou vedena s cílem spáchání některého trestného činu, pak v takovém případě asi nemusíme uvažovat o hranici, která odděluje trestní odpovědnost od civilní odpovědnosti. V takovém případě je trestní odpovědnost, vzhledem k úmyslu, jasná.

Ale trestného činu se může dopustit právnická osoba, jak definuje zákon, při své činnosti a svým jménem, bez ohledu na rozhodnutí statutárních orgánů. A v takovém případě bude zkoumáno nejen zavinění konkrétní osoby, ve většině případů zaměstnance, ale i chování členů orgánů, zda svými rozhodnutími a to především v preventivní rovině, nezpůsobili anebo neumožnili spáchání takového trestného činu.

Další rovinou, která může nastat, je stav, kdy podnikatelské rozhodnutí statutárního orgánu není vedeno s cílem dopustit se trestného činu, naopak je vedeno v souladu s platnými zákony a předpisy, a přesto výsledkem je trestný čin. Pokud bychom, viz výše uvedené pravidlo podnikatelského úsudku, odhlédli od výsledku obchodního rozhodnutí, pak by statutární orgán neměl být odpovědný za spáchání trestného činu, ale já se domnívám, že v takovém případě bude těžké hledat hranici mezi civilní a trestně právní odpovědností.

---

⁶⁰ J. Ingnáciková, Otázky k odpovědnosti managementu, Právní rádce - březen 2015, Ambruz/Dark

Příkladem může být pochybení při řádném vedení účetnictví a řádném odvodu daní, kdy představenstvo odpovídá za dodržování zákonů a tudíž za veškeré činnosti, které jim ukládá zákon o vedení účetnictví, o dani z příjmu, či zákon o DPH. Pokud dojde při této povinnosti k pochybení, lhotejno v tehle okamžik z jakého titulu, při činnostech spojených s vedením účetnictví a odvodem daní, nese představenstvo za tato pochybení odpovědnost. V případě, že není naplněna legálnost snižování daní a daňová optimalizace se zvrhne v daňové úniky, dochází zde k porušování nejen zákona o obchodních korporacích a nového občanského zákoníku, ale i zákona o dani z příjmu, případně zákona o DPH. V neposlední řadě bude tento čin kvalifikován dle trestního zákoníku, pokud je prokázán úmysl. Představenstvo korporace bude v takovém případě nejen odpovědné za pochybení, ale i za trestný čin, který je taxativně vymezen v § 7 zákona 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob. A v tomto případě je hranice mezi civilní odpovědností a trestně právní odpovědností, stejně tenká jako hranice mezi legální a nelegální daňovou optimalizací.

Dalším příkladem může být porušení povinností při správě cizího majetku, kdy i porušení z nedbalosti je trestný čin dle § 221 trestního zákoníku. K porušení povinností při správě cizího majetku může dojít například tím, že v rámci koncernu jednatel rozhodne o práci zaměstnance jedné společnosti pro druhou společnost, které je taktéž jednatelem, a kdy zaměstnanec je stále zaměstnán v první společnosti a pobírá od ní mzdu a společnost za něj hradí sociální a zdravotní pojištění a odvádí za něj daně, a společnost, kde po celou dobu zaměstnanec pracuje, za práci tohoto zaměstnance nic první společnosti neplatí, nebo-li první společnost druhé za práci zaměstnance nic nafakturuje. V takovém případě dochází k poškozování první společnosti a obohacování druhé společnosti na úkor té první. Porušení povinností při správě cizího majetku judikoval Nejvyšší soud a definoval tento trestný čin podrobně. „Zločinu porušení povinností při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1, 3 trestního zákoníku se dopustí ten, kdo poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek, čímž jinému způsobí škodu velkého rozsahu, tj. ve smyslu § 138 trestního zákoníku škodu dosahující nejméně částky 5.000.000,- Kč.

Podstatou protiprávního jednání, jež může představovat nejen aktivita, ale i opomenutí obviněného něco konat, je způsobení škody na cizím majetku v důsledku porušení zákonné nebo smluvní povinnosti takový majetek opatrovat nebo spravovat. Vlastní obohacení nebo prospěch na straně někoho jiného se nevyžaduje. Povinnost ve smyslu § 220 trestního zákoníku může pak být v právní úpravě označena např. jako péče, péče řádného hospodáře, obhospodařování, nakládání, hospodaření, právo činit úkony s majetkem, převádět ho, obchodovat s ním atd. Podstatné je, že jejím obsahem je to, co se opatrováním a správou majetku rozumí (srov. Šámal P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1971 a násl. s.). Povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek mají tudíž osoby, které jsou povinny spravovat (zařizovat) záležitosti jiných osob, pokud v tom je zahrnuta i povinnost péče o jejich majetek nebo nakládání s ním. Zákon ukládá povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek např. rodičům vůči jejich dětem, správci dědictví ustanoveného soudem, zákonnému zástupci osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům, nebo osoby, jejíž pobyt není znám, a rovněž také fyzické osobě, která vykonává funkci statutárního orgánu obchodní společnosti nebo družstva ve vztahu k majetku takové právnické osoby.“⁶¹ Jak je uvedeno v citaci, porušení povinností při správě cizího majetku jde, ruku v ruce s porušením péče řádného hospodáře.

A tady se nabízí otázky: Kde je hranice mezi úmyslem a prostým obchodním jednáním? A kde je hranice mezi porušením péče řádného hospodáře a spácháním trestného činu právnickou osobou? Na tyto otázky v případě spáchání trestného činu pojistného podvodu bych si chtěla odpovědět na základě čtyř případů spáchání pojistného podvodu.

---

⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 5 Tdo 1108/2010

4.1 Trestný čin pojistného podvodu z havarijního pojištění

Prvním případem je trestný čin pojistný podvod, který byl zkoumán Nejvyšším soudem z důvodu odvolání obviněných osob pro nesprávně kvalifikovaný trestný čin podvodu. Nejvyšší soud jejich odvolání zamítl Usnesením ze dne 29.3.2012 z toho důvodu, že „na trestný čin podvodu a pojistného podvodu zákon stanoví v § 250a odst. 3 tr. zák. a § 250 odst. 2 tr. zák. zcela shodný trest, a to odnětí svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitý trest. Proto není nezbytně nutné ohledně výše rozvedeného nedostatku, jenž spočívá v právním posouzení skutku, napadená rozhodnutí zrušit a u obviněných nově rozhodnout o vině, trestu a povinnosti k náhradě škody.“⁶²

V tomto případě byly trestně stíhány pouze fyzické osoby, protože se jednalo o trestný čin spáchaný před účinností zákona 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob, to jest před 1.1.2012. Ale pokud by byl trestný čin podvodu respektive pojistného podvodu stíhán v době účinnosti zákona 418/2011 Sb. pak by skutkový stav naplňoval skutkovou podstatu trestného činu pojistného podvodu dle § 7 a 8 předmětného zákona.

Obvinění byli uznáni vinnými, že „v úmyslu vylákat pojistné plnění od Č.p. a.s. prostřednictvím pojistné smlouvy o havarijním pojištění souboru motorových vozidel, uzavřené se společností D.Ch.S.B. s.r.o., od níž měla společnost D.I.s.r.o., jejímiž jednatelem jsou obžalovaní P.N. a R.N., na základě leasingové smlouvy pronajato vozidlo Mercedes Benz E 220CDI, VIN:.,RZ, po vzájemné dohodě obžalovaný C. řídil dne 6.3.2006 již poškozené vozidlo po silnici třídy č. v katastru obce M.p.B. a v km s vozidlem přejel pravou krajnici a narazil s ním do přilehlých svodidel, načež P.N. zajistil odtažení vozidla a spolu s R.N. ohlásili Č.p.a.s. pojistnou události s tím, že vozidlo nebylo před nehodou poškozeno, ačkoli o tom, že bylo poškozeno již před nehodou věděli a Č.p.a.s. vyplatila neodůvodněné pojistné plnění v částce 427.516,- Kč.“⁶³

---

⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2011, sp. zn. 6Tdo 1379/2011

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2011, sp. zn. 6Tdo 1379/2011

V odvoláních, která podali obžalovaní a kterými se domáhali změny klasifikace trestného činu, uváděli, že nedošlo k obohacení ani jich osobně, ani společnosti D.I.s.r.o., a tím, že nebyla naplněna skutková podstata trestného činu podvodu. Jak jsem již výše uvedla, Nejvyšší soud jejich námitky označil jako irelevantní a uvedené důvody nenaplňující odvolání dle zákona.

Nejvyšší soud v odůvodněních uvedl, že „trestný čin pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 tr. zák. spáchá ten, kdo při sjednávání pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z takové smlouvy uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí. Téhož trestného činu podle § 250a odst. 2 tr. zák. se dopustí ten, kdo úmyslně vyvolá pojistnou událost, nebo kdo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje v úmyslu zvýšit vzniklou škodu. Kvalifikovanou skutkovou podstatu podle § 250a odst. 3 tr. zák. naplní pachatel, který způsobí činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku škodu nikoliv malou. Podle § 89 odst. 11 tr. zák. platí, že škodou nikoliv malou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 25.000Kč. Ustanovení § 4 písm. a) tr. zák. zakotvuje, že trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl v tomto zákoně (tj. trestním zákoně) uvedeným porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem.“⁶⁴

V tomto případě lze konstatovat, že při uplatnění nároku na pojistné plnění z pojistné smlouvy byly uvedeny nepravdivé a hrubě zkreslené údaje, když obvinění již poškozeným vozidlem způsobili nehodu a z této nehody požadovali pojistné plnění v rozsahu poškození vozidla nezpůsobeného touto nehodou. Obvinění neúplně a zkresleně informovali pojišťovnu o důležitých a podstatných skutečnostech při realizaci práv a povinností vyplývajících z pojistné smlouvy, když zamlčeli, že k poškození vozidla došlo jindy a za jiných okolností a předstírali, že vozidlo bylo poškozeno při nehodě, kterou způsobili a nahlásili jako pojistnou událost. Zároveň tím, že úmyslně narazili do svodidel, defacto vyvolali pojistnou událost s úmyslem poškodit majetek třetí osoby, tedy pojišťovny, a naplnili skutkovou podstatu trestného činu pojistného podvodu.

---

⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2011, sp. zn. 6Tdo 1379/2011

Veškerá tato obvinění a shledání jak soudů prvního stupně, tak Nejvyššího soudu, se týkají fyzických osob, to jest všech obviněných. Zásadní je však moment, který je konstatován v Usnesení Nejvyššího soudu. Žádný z obviněných nebyl účastníkem pojistné smlouvy, tedy smluvní stranou, ale toto není podmínkou spáchání trestného činu pojistného podvodu, protože trestný čin pojistného podvodu může spáchat nejen kterákoliv smluvní strana pojistné smlouvy, ale i třetí osoba, která se významným způsobem účastní procesu uplatnění nároku z pojistné smlouvy. Výše uvedení obvinění splňovali tento znak pojistného podvodu, tedy ani oni osobně, ani společnost D.I.s.r.o., nebyli účastníky a smluvními stranami sjednání pojistné smlouvy, ale jako jednatelé společnosti D.I.s.r.o. pojistnou událost nahlásili pojišťovně, čímž naplnili skutkovou podstatu trestného činu podstatnou účastí při uplatnění nároku z pojistné smlouvy na pojistné plnění.

U tohoto bodu Usnesení Nejvyššího soudu a tím celého trestného činu pojistného podvodu, je třeba se zastavit. Obvinění jednatelé společnosti D.I.s.r.o. v tomto případě dle mého soudu nejednali jako fyzické osoby, ale jako statutární orgán společnosti D.I.s.r.o., když uplatňovali nárok na pojistné plnění vůči pojišťovně. V tomto případě se domnívám, že bylo naplněno ustanovení zák. 148/2011 Sb. § 8 odst. a) Trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat. Zároveň dle mého soudu byly naplněny dva formální objektivní znaky trestní odpovědnosti právnických osob, a to, že šlo o jednání jménem právnické osoby a v zájmu právnické osoby. Jménem právnické osoby byla nahlášena pojistná událost, protože právnická osoba byla nájemcem vozidla, a jejím jménem, přestože obviněnými fyzickými osobami, ale v pozici jednatelů, byl uplatněn nárok z pojistné smlouvy. Zároveň byl naplněn i druhý objektivní formální znak a to jednání v zájmu společnosti, protože uplatněný nárok nebo-li pojistné plnění bylo vyplaceno společnosti, jako nájemci vozidla, ne obviněným fyzickým osobám. V tomto případě dle mého soudu byl naplněn i odst. 2 písmeno b) § 8, kdy trestný čin pojistného podvodu byl spáchán se souhlasem, nebo na základě rozhodnutí

členů statutárního orgánu. Jednatelé nejen uplatnili nárok z pojistné smlouvy, ale před tím, než tento nárok uplatnili, věděli o poškození vozidla a věděli o úmyslném vyvolání pojistné události, a tudíž se dá dovodit, že i rozhodli.

V Usnesení se dále konstatuje, že „všichni obvinění jednali ve formě úmyslu přímého podle § 4 písm. a) tr. zák., který zahrnuje všechny podstatné znaky úmyslného zavinění.“⁶⁵ Dále Nejvyšší soud konstatuje, že „jednání obviněných je nebezpečné pro společnost, která spočívá v zájmu chráněného trestním zákonem, jímž je cizí majetek, a který vyšší formou zavinění a z pohnutky vylákat pojistné plnění porušili. Okolnost, že obvinění činem způsobili škodu 427.516,-Kč, která mnohonásobně převyšuje zákonem stanovenou minimální hranici pro naplnění znaku škody nikoliv malé (25 000Kč), pro svou závažnost ve smyslu znění §88 odst. 1 tr. zák. podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost.“⁶⁶

Pokud přihlédnu k tomu, že obvinění byli odsouzeni k trestu odnětí svobody v délce trvání jednoho roku a zároveň k náhradě škody poškozené Č. pojišťovně, pak se nabízí otázka, jaký trest by byl uložen právnické osobě, pokud by byla stíhána, tedy pokud by tento trestný čin byl posuzován podle dnešních platných právních předpisů.

Jak jsem již uvedla výše, obvinění jako jednatelé společnosti jednali jménem společnosti a majetkový prospěch, který svým činem pojistného podvodu získali, získali ve prospěch společnosti. Jak konstatoval Nejvyšší soud, jednalo se o čin kvalifikovaný jako nebezpečný pro společnost a způsobená škoda několikanásobně převyšovala minimální hranici škody nikoliv malé, a obdobného posouzení trestného činu lze užít i v případě posouzení pro stanovení trestu podle zákona č.148/2011 Sb. Vzhledem k tomu, že v případě trestní odpovědnosti právnických osob lze ukládat tresty vedle sebe, domnívám se, že právnické osobě, to jest společnosti D.I.s.r.o. by byl uložen, jak trest dle § 18, to jest peněžitý trest, tak trest dle § 17, a to trest propadnutí majetku. V případě § 18 trestný čin podvodu naplňuje požadavek na spáchání úmyslného trestného činu, jak jsem výše citovala, a

---

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2011, sp. zn. 6Tdo 1379/2011

⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2011, sp. zn. 6Tdo 1379/2011

Nejvyšším soudem byl shledán úmysl přímý, tudíž je tato podmínka k uložení peněžitého trestu splněna. V případě § 17 je podstatné, zda právnická osoba spáchala zvláště závažný zločin, kterým se pro sebe nebo jiného snažila získat prospěch. V tomto případě, jak jsem výše uvedla, se dle posouzení Nejvyššího soudu jednalo o trestný čin pro společnost zvláště nebezpečný a prospěch, který právnická osoba jednáním svých jednatelů získala, byla škoda, která mnohonásobně převyšovala minimální hranici škody nikoliv malé. Dle klasifikace trestného činu Nejvyšším soudem se domnívám, že v případě trestního stíhání právnické osoby by v tomto případě mohly být uloženy oba tresty.

Pokud přihlédnu k tomu, že jednatelé společnosti mají za povinnost spravovat cizí majetek, to jest majetek korporace, s péčí řádného hospodáře, a vozidlo bylo najato od leasingové společnosti a sloužilo k podnikatelské činnosti společnosti, pak jeho poškozením a následně spácháním pojistného podvodu za účelem získání pojistného plnění, lze konstatovat, že byla tato povinnost porušena. Tímto porušením se jednatelé dopustili trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku dle § 220 trestního zákoníku. Trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku se dopustí ten, kdo jinému způsobí škodu nikoli malou tím, že poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek a způsobí takovým činem značnou škodu. Přičemž škodou se rozumí jakékoliv zmenšení hodnoty majetku, ke kterému by nedošlo, kdyby byl majetek spravován řádně. V tomto zkoumaném případě, jednatelé nespravovali řádně ani pronajaté vozidlo, ani jiné záležitosti společnosti, neboť vznikla škoda jak na vozidle, tak společnosti. Společnosti vznikla škoda tím, že z důvodu fingované pojistné události, a tedy spáchání trestného činu pojistného podvodu, musela uhradit vzniklou škodu pojišťovně. Zároveň získání prospěchu prostřednictvím spáchání trestného činu pojistného podvodu není jednání řádné, a tudíž jej nelze hodnotit jako jednání v zájmu a ve prospěch společnosti.

Jak je uvedeno v zákoně č. 148/2011 trestností právnické osoby není dotčena možnost trestně stíhat i fyzické osoby, které se trestného činu dopustily. V příkladu, který zde uvádím, by trestní stíhání jak právnické

osoby, tak osob fyzických šlo ruku v ruce. Trestní stíhání jednatelů společnosti D.I.s.r.o., kterým byl prokázán úmyslný trestný čin pojistného podvodu, by nebránilo trestnímu stíhání právnické osoby, společnosti D.I.s.r.o., za spáchání stejného trestného činu pojistného podvodu, vzhledem k tomu, že jednatelé jednali jménem společnosti a společnost získala majetkový prospěch. Zároveň by dle mého soudu jednatelé měli být trestně odpovědní za spáchání trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku. Tento trestný čin není vymezen v § 7 ZOTOPO, a tudíž za tento trestný čin mohou být stíhány jen fyzické osoby.

Na základě uvedeného rozboru příkladu trestného činu pojistného podvodu se domnívám, že jsem se dobrala trestní odpovědnosti jak právnické osoby, tak jednatelů této společnosti, tedy trestní odpovědnosti statutárního orgánu a jeho členů za spáchání tohoto trestného činu. Nyní je na místě dobrat se civilní odpovědnosti orgánů v tomto konkrétním příkladu.

Když shrnu všechny uvedené skutečnosti, to jest, že jednatelé fingovali dopravní nehodu s cílem vylákat z pojišťovny pojistné plnění za poškození vozidla, které měla společnost v nájmu, že zároveň věděli o tom, že vozidlo bylo již před fingovanou nehodou značně poškozeno, a že oznámili pojišťovně nehodu a požadovali pojistné plnění, čímž naplnili skutkovou podstatu trestného činu pojistného podvodu, nabízí se otázka, zda tímto svým jednáním naplňovali institut péče řádného hospodáře. V tomto případě by odpověď mohla být jednoznačná, protože jejich jednání se nedá zahrnout do žádné definice jednání s péčí řádného hospodáře. A jak jsem již výše uvedla i porušení povinnosti při správě cizího majetku lze kvalifikovat jako porušení péče řádného hospodáře. Zároveň je potřeba přihlídnout k tomu, že pořízení vozidla k podnikání lze zahrnout do obchodního vedení. Pořízení drahého vozidla, kterým bezpochyby Mercedes Benz je, do obchodního vedení spadá též, ale již zakládá pochybnosti o jednání s péčí řádného hospodáře, viz Usnesení NS z 28.5.2015, kde je ohledně pořízení drahého vozidla uvedeno: „Dovoláním zpochybněný závěr odvolacího soudu, podle něhož rozhodnutí o koupi automobilu Volkswagen Touareg (dále též jen „sporné vozidlo“) za cenu převyšující 1.700.000 Kč spadá do obchodního vedení společnosti a je k němu třeba souhlasu většiny jednatelů společnosti

podle § 134 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“), je v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu.“⁶⁷ Nejvyšší soud kromě rozhodnutí o náhradě škody vzniklé porušením zákona ohledně uzavření smlouvy na koupi vozidla bez předchozího souhlasu v tomto judikovaném případě, také kvalifikuje jednání jako porušení péče řádného hospodáře. „V souladu s ustálenou judikaturou je i závěr odvolacího soudu, podle kterého lze pořízení nákladného automobilu, který společnost nepotřebuje pro svoji činnost, kvalifikovat jako porušení péče řádného hospodáře.“⁶⁸

Jednatelé jsou povinni jednat osobně, s odbornou péčí a v zájmu společnosti. V našem případě členové statutárního orgánu sice osobně jednali, ale nejednali s odbornou péčí ani v zájmu společnosti, přesněji řečeno v obhajitelném zájmu společnosti. Získání majetkového prospěchu cestou porušení zákona se nedá klasifikovat jako obhajitelný zájem společnosti. Ani způsobení škody, vzniklé povinností nahradit újmu pojišťovně, nelze nazývat řádným hospodařením. Zároveň pořízení drahého vozidla, které prokazatelně nesloužilo k činnosti firmy, nelze kvalifikovat jako jednání v zájmu společnosti a ani nelze toto jednání kvalifikovat jako jednání s odbornou péčí. Je nepochybné, že ke své činnosti společnost vozidlo potřebuje, a tudíž v rámci obchodního vedení byla uzavřena smlouva o nájmu vozidla s leasingovou společností, ovšem vozidla drahého, přičemž by k uvedené činnosti postačovalo vozidlo jiné levnější značky.

Další podmínkou v rámci institutu jednání s péčí řádného hospodáře je, aby členové orgánů jednali s nezbytnou loajalitou, s dostatečnými znalostmi a potřebnou pečlivostí. Pokud bych mohla parafrázovat, pak ve zkoumaném případě jednatele společnosti jednali s dostatečnými znalostmi ohledně toho, jak obejít zákon a uvádět nepravdivé a zkreslené informace při uplatnění nároku z pojistného plnění. Nelze tedy ani v tomto případě konstatovat, že jednatele jednali tak, jak statutárním orgánům ukládá nejen zákon o obchodních korporacích, ale i nový občanský zákoník.

---

⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2015, sp. zn. 29 Cdo 5330/2014

⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2015, sp. zn. 29 Cdo 5330/2014

Mohu tedy na základě výše citovaných skutečností konstatovat, že členové statutárního orgánu v uvedeném příkladu nejednali s péčí řádného hospodáře a porušili povinnosti spojené s výkonem funkce. Jak jsem již výše shledala, dle rozboru trestného činu pojistného podvodu jsou nejen členové orgánů, ale i právnická osoba, trestně odpovědní za spáchání trestného činu pojistného podvodu. Zároveň jednání členů orgánů splňuje prvky porušení péče řádného hospodáře a tím nese znaky civilní odpovědnosti statutárních orgánů a tím i možnost postihu dle § 159 odstavce 3 NOZ a to k náhradě škody, kterou společnosti způsobili porušením povinností péče řádného hospodáře. Současně jejich jednání zakládá možnost trestního stíhání dle § 220 trestního zákoníku.

4.2 Pojistný podvod – předstírání pojistné události

Druhým příkladem, který chci z hlediska trestně právní a civilně právní odpovědnosti rozebrat, je trestný čin pojistného podvodu, který je v tento okamžik ve fázi trestního stíhání obviněné soby.

Podle § 160, odstavce 1 trestního řádu se zahájilo trestní stíhání osoby R.J., pro přečin „pojistný podvod“ podle § 210 odst. 2, odst 4 tr. zákoníku, kterého se měl dopustit tím, že „dne 18.12.2015 v 13,00 hodin před policisty PČR ÚO Děčín DI SDN úmyslně předstíral pojistnou událost spočívající v dopravní nehodě vozidla NA TOYOTA HILUX N2 – KUN25, rz, r.v. 2011, barva STŘÍBRNÁ, vin..., majitel A.a. s.r.o., IČ..., uživatel spol. U. a.s., IČ..., se sídlem, ze dne 18.12.2015, kdy před policisty uvedl, že k poškození vozidla došlo tím, že na účelové komunikaci v Katastru obce Děčín na lesní cestě mezi obcemi Sněžník a Maxičky vedoucí směrem ke státní hranici se nevěnoval plně řízení a vyjel mimo vozovku, kde s vozidlem narazil do stromu, ačkoliv věděl, že k poškození vozidla došlo již dříve, jinak a na jiném místě, čímž se pokusil vylákat neoprávněné pojistné plnění z titulu havarijního pojištění vozidla u Č.P. a.s. IČ se sídlem, ve výši 341.355,-Kč.“⁶⁹

---

⁶⁹ Unesení Policie České Republiky č.j. KRPU-273606-15/TČ-2015-040281

Obviněný pracovník společnosti U.a.s., který je, respektive v dané chvíli byl, v řádném pracovním poměru bez rozhodovacích pravomocí, postupoval v případě spáchání trestného činu pojistného podvodu na základě svého vlastního uvážení bez zásahu jiné osoby nebo člena orgánu společnosti.

Jeho čin je potřeba zrekapitulovat, jak se udál, nejen dle zjištění Policie, ale dle vyjádření pachatele.

Obviněný na parkovišti supermarketu při couvání naboural do sloupu veřejného osvětlení. Přestože mu zákon o provozu na pozemních komunikacích ukládá v takovém případě zavolat Policii a oznámit jí, že byl poškozen majetek třetí osoby, a nechat Policii tuto nehodu vyšetřit a sepsat o nehodě protokol, z místa nehody odjel a povinnosti, které ukládá zákon, nesplnil. Lze dovozovat nebo se domnívat, že tuto povinnost nesplnil z několika možných důvodů. Za prvé z obavy, že bude ze strany Policie potrestán pokutou a ztrátou bodů, za druhé z pouhé neznalosti pravidel provozu na pozemních komunikacích, což lze klasifikovat jako nedbalost, nebo z obavy, že bude ze strany Policie zjištěno, že nehoda byla způsobena řízením pod vlivem omamných nebo návykových látek, a proto, že bude obviněn ze spáchání trestného činu. Ve své výpovědi obviněný tvrdil, že neví, proč Policii nepřivolal a proč nepostupoval tak, jak mu ukládá zákon o provozu na pozemních komunikacích.

Následně obviněný odjel do areálu společnosti, kde byl zaměstnán a která je vlastníkem vozidla, jež obviněný na základě smlouvy užívá k plnění pracovních povinností, a svému nadřízenému, vedoucímu střediska, oznámil, že měl nehodu a že vozidlo je poškozeno. Nadřízený poškozené vozidlo prohlédl a při zjištění rozsahu poškození předmětného vozidla, prohlásil, že měla být přivolána k nehodě Policie. Je potřeba v tento okamžik zdůraznit, že nadřízený řekl obviněnému, že nepostupoval správně, když Policii nepřivolal, ale již nepožadoval od obviněného, aby tak učinil dodatečně. Následně nadřízený, tedy vedoucí střediska, jako osoba zodpovědná za provoz vozidel na středisku, oznámila pojistnou událost z titulu havarijního pojištění tohoto vozidla pojišťovně prostřednictvím svého makléře. Vozidlo je pojištěno na základě rámcové pojistné smlouvy na povinné ručení a havarijní pojištění u České pojišťovny, a tato pojistnou událost zaregistrovala.

Obviněný, a nyní je třeba říci, že na základě své vlastní vůle, odjel s vozidlem do lesa, kde vozidlo přistavil ke stromu, a zavolał Policii, aby nahlásil dopravní nehodu. Již v tento okamžik je možno konstatovat, že z jeho strany došlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu pojistného podvodu, vzhledem k tomu, že fingoval dopravní nehodu, přestože věděl, že k nehodě došlo jinak a že vozidlo je již poškozeno. Nebo-li dle § 210 trestního zákona, odstavce 1, písmena c) uvedl nepravdivé a hrubě zkreslené údaje při uplatnění práva na pojistné plnění. Zároveň dle odstavce 2 téhož paragrafu vyvolal a předstíral událost, s níž je spojeno právo na plnění z pojištění.

Policie svým šetřením zjistila, že údajně poškozený strom nejeví známky poškození a že poškozené vozidlo naopak jeví známky poškození jiným způsobem. Dalším šetřením Policie zjistila, že k nehodě nedošlo, tak jak obviněný oznámil a vypovídal, ale že k nehodě došlo jindy a jiným způsobem. Pod tíhou důkazů zjištěných Policí se obviněný přiznal, že k nehodě došlo na parkovišti supermarketu a že poškodil sloup veřejného osvětlení a nehodu v lese jen předstíral.

Mezitím došlo ze strany pojišťovny již k částečnému plnění, protože obviněný se při fingované nehodě v lese obrátil na asistenční společnost pojišťovny, kde bylo vozidlo pojištěno, a ta provedla odtaž vozidla do nejbližšího servisu. V případě pojistného podvodu není nezbytně nutné k naplnění skutkové podstaty trestného činu, aby došlo již k plnění z pojistné smlouvy, nebo-li aby obviněná osoba na základě svého podvodného jednání získala majetkový prospěch. V tomto případě, ale již došlo k částečnému pojistnému plnění ve formě poskytnutých asistenčních služeb pojišťovnou. Následně pojišťovna na základě prohlídky poškozeného vozidla, kdy byl do servisu přivolán technik pojišťovny, ke zjištění rozsahu poškození vozidla, zjistila, že se na vozidle nejedná o škodu malou případně nepatrnou, ale že lze škodu způsobenou na vozidle potažmo škodu způsobenou z nároku na pojistné plnění, klasifikovat jako škodu většího rozsahu.

Po zrekapitulování celého případu pojistného podvodu si nyní chci položit otázku, zda celé jednání obviněného zakládá znaky trestní odpovědnosti právnické osoby a zda zakládá znaky odpovědnosti statutárních orgánů.

Ke spáchání trestného činu pojistného podvodu podle zákona č. 148/2011 Sb., to jest dle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, je potřeba aby dle § 8, odstavce 1 byl trestný čin spáchaný jejím jménem, v jejím zájmu a nebo v rámci její činnosti, pokud tak jednal buď statutární orgán, nebo člen statutárního orgánu případně osoba v podobném postavení oprávněná jednat za právnickou osobu, nebo pokud tak jednala osoba v řídicí nebo kontrolní funkci, dále osoba, která vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby a dále zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení, při plnění pracovních povinností. V našem případě je splněno ustanovení písmena d), odstavce 1 § 8, vzhledem k tomu, že trestný čin pojistného podvodu byl spáchaný zaměstnancem při plnění pracovního úkolu.

K trestní odpovědnosti právnické osoby v případě trestného činu pojistného podvodu je potřeba splnění ještě druhé podmínky, která je uvedena v § 8, odstavci 2, který říká, že právnické osobě lze přičítat spáchání trestného činu jestliže byl spáchan na základě buď jednání orgánů právnické osoby, nebo zaměstnancem na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynů orgánů právnické osoby, anebo proto, že orgány právnické osoby neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu, nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřízeny, anebo neučinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu. V našem případě dle rekapitulace skutkového děje lze konstatovat, že obviněný nepostupoval ani na základě pokynu statutárních orgánů společnosti, ani na základě pokynu nadřízeného pracovníka. Ovšem už je diskutabilní, zda nadřízená osoba provedla povinnou a potřebnou kontrolu osoby, tedy obviněného. Jak jsem již uvedla, obviněný po nahlášení škody na vozidle svému nadřízenému se odebral i s vozidlem mimo areál společnosti a fingoval dopravní nehodu na místě, kde se nestala, a přivolal Policii a asistenční službu pojistitele z titulu havarijního pojištění. Dalo by se dovozovat, že zde selhala kontrolní činnost nadřízeného, když obviněný bez jeho vědomí a souhlasu odjel s vozidlem a fingoval nehodu. Pokud by tedy orgány v trestním řízení zkoumaly i postup nadřízeného pracovníka, zda on porušil povinnosti k zabránění trestné

činnosti obviněného, a zjistili by pochybení, které naplňuje § 8, odstavec 2, pak by mohla být z tohoto trestného činu pojistného podvodu obviněna i právnická osoba, to jest společnost, která je zaměstnavatelem obviněného.

Pokud by k tomu došlo a právnická osoba by byla obviněna z trestného činu pojistného podvodu, pak má možnost dle § 11, odstavce 1 se dobrat zániku trestní odpovědnosti s ohledem na účinnou lítost. Společnost z mého příkladu ve chvíli, kdy se dozvěděla o spáchání trestného činu pojistného podvodu svým zaměstnancem, okamžitě oznámila pojišťovně, že z nahlášené pojistné události nepožaduje pojistné plnění a vyplacené pojistné plnění z titulu čerpání asistenčních služeb okamžitě po výzvě k vrácení vrátila. Tím splnila literu zákona ve smyslu účinné lítosti, protože dle písmena a) odstavce 2 § 11 škodlivému následku zamezila a škodlivý následek napravila.

Jak jsem již na základě celého případu uvedla, dala by se dovodit trestně právní odpovědnost právnické osoby, potažmo statutárních orgánů, pokud by bylo prokázáno, že pracovník v řídicí funkci zanedbal povinnost kontroly nad činností zaměstnanců.

Otázkou zůstává, zda došlo i k porušení péče řádného hospodáře ze strany členů statutárního orgánu. V tomto případě, pokud přihlídneme k definici péče řádného hospodáře, to jest vykonávat funkci s nezbytnou loajalitou, potřebnou pečlivostí a znalostmi a v obhajitelném zájmu, pak se na první pohled zdá, že k porušení péče řádného hospodáře nedošlo. Je potřeba se ale zamyslet, co vše se pod těmito pojmy skrývá. Můžeme se ptát, jakých povinností je potřeba se zhostit při přijímání nových pracovníků a jakých povinností je potřeba dbát při stanovení pracovních povinností, ať současným, nebo novým zaměstnancům, a jaká je povinnost při zavedení kontrolních mechanismů. Všechny tyto povinnosti spadají do obchodního vedení společnosti a tím spadají i do pravidel, která v sobě zahrnuje i péče řádného hospodáře pro členy statutárních orgánů. Tudíž lze dovozovat, že v případě pochybení zaměstnance pravděpodobně někde selhal jeden článek obchodního vedení, a tím i nebyly splněny ani povinnosti členů orgánů. Jak jsem již uvedla, vedoucí pracovník sice konstatoval, že obviněný R.J. měl přivolat Policii, ale otázkou je, zda v pracovním řádu a směrnicích

této společnosti je zakotvena povinnost volat k dopravní nehodě Policii a v jakých případech. Pokud ano, pak konstatování vedoucího pracovníka bez následných postihů za porušení těchto předpisů lze charakterizovat jako porušení pravidel, které společnost nastavila. V tomto případě se lze oprávněně domnívat, že společnost taková pravidla má, ale zároveň se lze oprávněně domnívat, že je dostatečně neověřuje. Kontrolní činnost je druhou podmínkou plnění institutu péče řádného hospodáře v případě preventivních a kontrolních opatření. Lze tedy konstatovat, že i v tomto případě došlo k pochybení členů orgánů a že civilní odpovědnost jde s trestně právní odpovědností ruku v ruce.

Nyní je na místě položit si řečnickou otázku ohledně toho, jak se případ také mohl stát nebo jak se občas stává. Co kdyby zaměstnanec ve chvíli, kdy vozidlem narazil do sloupu osvětlení na parkovišti supermarketu, zavolal svému nadřízenému a oznámil mu, že boural a že nemůže zavolat Policii, protože do noci slavil a určitě bude mít ještě zbytkový alkohol? Co kdyby mu vedoucí pracovník poradil, aby přijel do areálu firmy, odstavil zde vozidlo a až vystřízliví, aby zajel s vozidlem do lesa a Policii zavolal, aby mohla být nehoda prošetřena a následně nahlášena na pojišťovnu a ta aby vyplatila pojistné plnění za poškození vozidla? Jak se v takovém případě bude nahlížet na trestně právní odpovědnost korporace a na civilní odpovědnost statutárního orgánu? Při tomto hypotetickém sledu událostí se již vedoucí zaměstnanec stává spolupachatelem trestného činu pojistného podvodu a je potřeba zkoumat, v jakém postavení vedoucí pracovník je, zda se jedná o řadového zaměstnance v pracovně právním vztahu ke společnosti či zda se jedná o osobu v postavení statutárního orgánu, tzn. osobu, která je ve výkonu funkce. Pokud by se jednalo o dva řadové zaměstnance, budou trestně odpovědny jako fyzické osoby, které kromě spáchání trestného činu podvodu se zároveň dopustily obelhání a poškození společnosti, kde jsou zaměstnání. Zároveň jak jsem již uvedla výše, dala by se vzhledem k nedostatečné kontrole dovodit i trestně právní odpovědnost korporace, ale určitě by se dovodila trestně právní odpovědnost společnosti, pokud by vedoucí zaměstnanec byl v postavení člena statutárního orgánu. V takovém případě se zároveň jedná o porušení péče řádného hospodáře, protože člen

orgánu naváděl zaměstnance k páchání trestného činu pojistného podvodu a svým jednáním porušoval zákon. Zmíněný vedoucí pracovník by se mohl hájit skutečností, že chtěl zabránit tomu, aby pojišťovna odmítla poskytnout pojistné plnění z důvodu řízení pod vlivem alkoholu a že jeho záměrem bylo získat pojistné plnění na opravu vozidla. Tento záměr se dá parafrázovat jako jednání v zájmu společnosti, ale z pohledu práva se nejedná o obhajitelný zájem společnosti. Zájmem statutárního orgánu by mělo být, aby nedocházelo k poškození společnosti s ohledem nejen na dobré jméno, ale i s ohledem na její trestnost, protože toto jednání ohrožuje trestní bezúhonnost korporace. Získat neoprávněné pojistné plnění z pojistného smlouvy při nehodě způsobené pod vlivem návykových látek je naplněním skutkové podstaty trestného činu pojistného podvodu jak fyzickými osobami, tak právnickou osobou, pokud jedna z fyzických osob je zároveň členem statutárního orgánu. Myslím, že nejsem daleko od pravdy, když se domnívám, že uvedený čin pojistného podvodu se takto mohl stát, případně že velká část hlášených pojistných událostí z havarijního pojištění má tento průběh. Otázkou samozřejmě zůstává, jaký podíl v takto zinscenovaných nehodách mají i korporace jako vlastníci poškozených vozidel a příjemci pojistného plnění.

4.3 Hypotetický nebo neprokázaný pojistný podvod

Třetím příkladem spáchání pojistného podvodu, který bych chtěla rozebrat, je stav, který zatím nebyl klasifikován jako pojistný podvod a nikdo nebyl obviněn, přestože znaky pojistného podvodu vykazuje. Proto při rozboru této situace budu pouze fabulovat.

Jedná se o situaci z mé praxe a v tento okamžik je případ v šetření ohledně toho, co se skutečně stalo a kdo odpovídá za skutkový stav. Svým rozbořem této situace bych se ráda dobrala jak možné trestní odpovědnosti ze strany právnických osob, neboť je jich zainteresováno v případě více, tak trestní odpovědnosti fyzických osob, tak případně odpovědnosti statutárních orgánů.

Začátkem minulého měsíce byl dopisem ze strany pojistitele vyzván klient, aby vrátil pojistné plnění z toho důvodu, že v případě nahlášené pojistné události při opravě poškozeného stroje nedošlo k výměně poškozeného dílu. Pojistitel svůj nárok na vrácení pojistného plnění odůvodnil tím, že fotografie pořízené před opravou poškozeného dílu i po opravě poškozeného dílu vykazovaly stejné markanty. Pojišťovna sice neuvedla, že se jedná o pojistný podvod, ale jde podle ní o podvodné jednání, na základě kterého bylo vyplaceno pojistné plnění. To nyní pojišťovna požaduje vrátit.

Pokud tedy budu vycházet ze sdělení pojišťovny, ze kterého vyplývá, že poškozený díl nebyl vyměněn a stroj nebyl opraven, a přesto bylo požadováno pojistné plnění, lze dovodit, že byly naplněny znaky skutkové podstaty trestného činu pojistného podvodu. Čin popsany pojišťovnou, pokud k němu opravdu takto došlo, vykazuje znaky uvedené v § 210 trestního zákona odstavce 1, písmena b) a c), kdy došlo k uvedení nepravdivých a zkreslených údajů v souvislosti s pojistnou událostí a při uplatnění práva na pojistné plnění, vzhledem k tomu, že bylo nahlášeno poškození stroje, ale uvedený poškozený díl nebyl opraven ani vyměněn. Tímto zjištěním lze konstatovat, že se pachatel dopustil trestného činu pojistného podvodu.

Otázkou zůstává, kdo by byl pachatelem, případně spolupachatelem trestného činu pojistného podvodu. V tomto případě máme více zainteresovaných osob jak fyzických, tak i právnických. Na prvním místě je potřeba uvažovat o majiteli předmětného stroje. Majitelem stroje je právnická osoba, společnost s ručením omezeným, kde jednatel společnosti poškození stroje nahlásil pojišťovně a stroj předal k opravě servisu. Pokud budeme uvažovat, že jednatel společnosti uzavřel pojistnou smlouvu, pojistnou událost nahlásil a podepsal objednávku opravy, pak lze dovodit, že v tomto případě nejednal jako fyzická osoba, ale jménem společnosti, to jest jako právnická osoba. Tím lze dovozovat případnou jak trestně právní odpovědnost právnické osoby, tak odpovědnost statuárního orgánu.

Další zainteresovanou osobou v tomto případě je servis, kde došlo k údajné opravě stroje. Servis je taktéž právnickou osobou, tentokrát akciovou společností. Za tuto společnost jednala osoba, která je pověřená vedením opravářské dílny, nebo-li vedoucí zaměstnanec. Opravu však

prováděl zaměstnanec na pozici opraváře, tedy zaměstnanec v dělnické profesi. V případě servisu lze konstatovat, že osoby provádějící a zodpovídající za opravu jednaly jako fyzické osoby, ale vzhledem k tomu, že jednají jménem této právnické osoby, i zde lze uvažovat o případné trestní odpovědnosti právnické osoby jako takové, pokud by se prokázalo, že spáchání trestného činujevilo známkyporušení povinností dle odstavce 2, písmena b) § 8 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.

Další zainteresovanou osobou v tomto případě je pojišťovací makléřská společnost, která jako zplnomocněný zástupce pojištěného pojistnou událost nahlásila pojišťovně a předala jí veškeré dokumenty související s touto pojistnou událostí, tedy i inkriminované fotografie vykazující stejné markanty. Za pojišťovací makléřskou společnost pojistnou událost hlásil likvidátor - pracovník, který je pověřený činností spojenou s likvidací pojistných událostí klientů makléřské společnosti. V tomto případě pracovník pověřený činnostmi spojenými s likvidací pojistných událostí klientů makléřské společnosti vykonává činnost jménem makléřské společnosti a v rámci její činnosti, na kterou má licenci, jako zaměstnanec při plnění pracovních úkolů, tudíž v případě jeho pochybení je trestně právní odpovědnost firmy dána splněním těchto znaků dle § 8 odstavce 1, písmena d).

Kdo z těchto uvedených zainteresovaných osob by mohl být pachatelem trestného činu pojistného podvodu a případně kdo by mohl být spolupachatelem? Pokud přihlédneme ke zjištění pojišťovny, že poškozený díl, za jehož výměnu bylo vyplaceno pojistné plnění, de facto vyměněn nebyl a že tudíž došlo k podvodnému jednání spočívající v tom, že v rámci likvidace pojistné události někdo uvedl hrubě zkreslené údaje dle ustanovení § 210 trestního zákoníku odstavce 1, písmena b), je otázkou, kdo se tohoto podvodného jednání dopustil, pokud všechna zjištění pojišťovny se zakládají na pravdě. Tohoto podvodného jednání by se nemohl dopustit samostatně majitel stroje, protože on zadal požadavek o opravu či výměnu dílu objednávkou servisu. Pokud by se chtěl on sám dopustit tohoto podvodného jednání, pravděpodobně by stroj opravoval sám a nezádal by objednávku k opravě u jiné firmy. On sám pojistnou událost nahlásil, a tím uplatnil právo na plnění ze smlouvy, kterou měl na pojištění stroje uzavřenou. V případě,

že by on sám jako statutární orgán v souvislosti s likvidací pojistné události uvedl nepravdivé a zkreslené údaje, spáchal by trestný čin jako právnická osoba dle § 8, odstavce 1, písmena a) zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.

Společnost nebo-li pracovník, který prováděl opravu, by mohl samostatně spáchat tento podvod, klasifikovaný jako pojistný podvod, pokud by se rozhodl neprovést opravu a vykazovat vůči pojišťovně prostřednictvím dokládání pojistné události zkreslené informace o opravě. Naskýtá se otázka, jak by toto podvodné jednání následně zodpověděl vlastníkovi vozidla a svému zaměstnavateli, jestliže by stroj po opravě nadále vykazovat znaky poškození. Majitel stroje zadal stroj do opravy s požadavkem na opravu, tudíž si chtěl stroj převzít opravený, ne nadále poškozený. A tady mě napadá jediná možná varianta, jak by mohl pracovník servisu zkreslit údaje potřebné k likvidaci pojistné události: tím, že by majitel stroje i pracovník servisu jednali ve shodě, tudíž by mohli být spolupachatelé podvodného jednání. Samozřejmě stále je potřeba zvážit, zda by pracovník servisu jednal pouze o své vlastní vůli, potažmo, zda on by byl spolupachatelem trestného činu, nebo zda se jednalo o druhou možnost, že by plnil příkaz nadřízeného zaměstnance nebo dokonce člena statutárního orgánu. V takovém případě by toto jednání již mohlo zakládat trestně právní odpovědnost firmy, protože podvodného jednání by se dopustil zaměstnanec v rámci činnosti právnické osoby a na základě pokynů orgánů právnické osoby, to jest dle § 8, odstavce 2, písmena b).

Jak jsem již výše uvedla, je nanejvýš pravděpodobné, že v tomto případě by mohlo dojít k tomu, že vlastník stroje a pracovník servisu provádějící opravu, spáchají trestný čin pojistného podvodu společně, tudíž by byli spolupachatelé trestného činu pojistného podvodu. V případě vlastníka stroje je vysoká pravděpodobnost, že případné spáchání trestného činu pojistného podvodu by bylo kvalifikováno nejen u fyzické osoby, ale taktéž u strany právnické osoby, protože by v tomto případě bylo jednáno statutárním orgánem nebo-li jednatelem společnosti. V případě společnosti, která prováděla opravu stroje, by bylo záležitostí dalšího zkoumání, zda by pracovník opravující stroj mohl jednat na základě pokynů orgánů a zda

statutární orgány provedly veškerá opatření, která lze spravedlivě požadovat, včetně potřebné kontroly, k odvrácení nebo zabránění páčání trestné činnosti, a tudíž zda by byla společnost trestně odpovědná v kontextu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.

V případě makléřské pojišťovací společnosti, která prostřednictvím svého zaměstnance pojistnou událost nahlásila a doložila pojišťovně zkrácené údaje o pojistné události, je potřeba se ptát, zda jednala v dobré víře, anebo zda by její zaměstnanec nemohl být spolupachatelem, to jest osobou domluvenou s majitelem stroje a opravcem stroje. Pokud by hypoteticky nastala situace, kdy i zaměstnanec makléřské společnosti by byl o pravém stavu věci zpraven, a tudíž mu bylo známo, že k opravě poškozeného dílu nedošlo a že ze strany vlastníka stroje je požadováno neoprávněné pojistné plnění, pak by se stal automaticky pachatelem jako fyzická osoba. Již v tento okamžik je potřeba si říci, že v takovém případě by se jednalo o spolupachatelství tří fyzických osob a tudíž by bylo naplněno ustanovení § 210 trestního zákoníku, odstavce 5, písmena a), to jest spáchání trestného činu jako organizovaná skupina, a zároveň písmena b), kdy pracovník makléřské společnosti je osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného. Dále je nutné zabývat se tím, zda pracovník makléřské společnosti, pokud by byl spolupachatelem, jednal na základě svého vlastního úsudku a úmyslu, anebo zda by jednal na základě pokynu nadřízeného, případně statutárního orgánu. Pokud by došlo k pokynu ze strany statutárního orgánu, pak by se jednalo opět o naplnění skutkové podstaty trestného činu pojistného podvodu, vzhledem k tomu, že dle § 8 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob by byla naplněna podmínka odstavce 2, písmena b), kdy zaměstnanec jedná na základě rozhodnutí nebo schválení statutárního orgánu. Dle stejného paragrafu odstavce i písmena je možné dovodit případnou trestně právní odpovědnost makléřské společnosti, pokud by se prokázalo, že zaměstnanec sice nejednal na pokyn statutárního orgánu, ale že statutární orgán nezajistil taková opatření, dohled a kontrolu, kterou je po něm možné spravedlivě požadovat. V případě makléřské společnosti a prokázání její trestní odpovědnosti pak této společnosti může hrozit trest dle § 20 ZOTOPO, a to jest zákaz činnosti, vzhledem k tomu, že

trestný čin by byl spáchán v souvislosti s činností firmy, kterou je zprostředkování pojištění, a to jak uzavírání pojistných smluv, tak uplatňování práv z nich plynoucích.

Ve výše uvedeném rozboru jsem dovodila případnou trestně právní odpovědnost jak fyzických osob, tak právnických osob, pokud by skutečně došlo k pojistnému podvodu. Nyní se chci zamyslet nad odpovědností statutárních orgánů.

Jako první v našem případě figuroval vlastník stroje zastoupený jednatelem společnosti. Pokud by se dle mého posouzení skutečně mohl stát pachatelem trestného činu pojistného podvodu, tedy přesněji řečeno spolupachatelem trestného činu podvodu, pak by prokazatelně porušil povinnosti, které mu jako statutárnímu orgánu předepisuje zákon. Jestliže by hrubě zkresloval údaje v souvislosti s likvidací pojistné události dle § 250 odstavce 1, písmena b), pak by prokazatelně nejednal v zájmu společnosti s potřebnou péčí a nutnými znalostmi. Osoba, která přijme funkci v orgánu právnické osoby, by měla být schopná, a zákon to od ní požaduje, dohlédnout následky svého jednání a měla by mít potřebné znalosti v tomto případě právní povědomí. Osoba s potřebnými znalostmi v oblasti práva a zákonů by neměla případně nevědomky spáchat jakýkoliv trestný čin, trestný čin pojistného podvodu nevyjímaje. Zákon pamatuje na to, že ne každá osoba, která vykonává funkci člena statutárního orgánu, musí nutně mít všechny znalosti, a proto umožňuje některými rozhodnutími pověřit osobu, která tyto znalosti má. V případě právního podvědomí je tedy možné právními úkony pověřit jinou osobu například právníka společnosti.

Na druhém místě je společnost, která prováděla opravu. Zde musím zvažovat dvě možné varianty. Jednou variantou je, že pracovník opravářské dílny by mohl postupovat na základě rozhodnutí statutárního orgánu. Tudiž v tomto případě lze obdobě dovodit jako u vlastníka stroje, že statutární orgán by nejednal v prokazatelném zájmu společnosti, protože jeho jednání by vedlo k poškození společnosti v souvislosti s trestně právní odpovědností firmy. Toto jednání zakládá i právo na náhradu škody, která byla tímto jednáním společnosti způsobena dle § 159 NOZ. Povinností statutárních orgánů je dodržovat předpisy a zákony, což je obsaženo v institutu péče

řádného hospodáře pod jednáním s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Druhou variantou je situace, kdy by pracovník dílny postupoval dle svého vlastního uvážení bez pokynů statutárních orgánů. V takovém případě lze říci, že by mohlo dojít k selhání kontrolních mechanismů, které jsou ve společnosti na základě rozhodnutí statutárních orgánů nastaveny. Pokud statutární orgány neprovádějí důslednou kontrolu a dohled a ve společnosti nejsou dobře nastaveny kontrolní a preventivní mechanismy, lze toto pochybení kvalifikovat jako jednání s nedostatečnou pečlivostí. Jak jsem již uvedla, vykonávat funkci člena statutárního orgánu je potřeba nejen s nezbytnou loajalitou, potřebnými znalostmi, ale i s dostatečnou pečlivostí.

Třetí místo zaujímá makléřská společnost, kde by mohlo dojít, stejně jako ve společnosti, která prováděla opravu, ke dvěma variantám. Obě varianty z hlediska posouzení jsou obdobné jako v případě společnosti opravující stroj. V obou případech by bylo možno dovodit porušení péče řádného hospodáře ze strany statutárních orgánů makléřské společnosti. A zde je potřeba se zastavit. Činnost makléřské společnosti spočívá ve zprostředkování uzavření pojistných smluv a v řešení pojistných událostí, pokud je makléřská společnost registrována nejen jako makléř, ale i jako samostatný likvidátor u ČNB. Pokud by z rozhodnutí statutárního orgánu, ať již celého představenstva, nebo jednoho člena, byly v „zájmu“ klientů páčány trestné činy pojistných podvodů, pak tato skutečnost zakládá trestní odpovědnost společnosti jako celku. Vzhledem k tomu, že na českém pojistném trhu figurují desetitisíce zprostředkovatelů pojištění a každá pátá pojistná událost je podvodná, pak je na místě konstatovat, že velká část zprostředkovatelů se podílí na páčání trestných činů pojistného podvodu, ať vědomě nebo nevědomě. Ale i nevědomé, tedy nedbalostní, spáchání trestného činu pojistného podvodu je stále spácháním trestného činu pojistného podvodu a zakládá trestní odpovědnost právnické osoby. V případě, že se jedná o vědomou činnost zprostředkovatele pojištění, pak lze jeho jednání charakterizovat jako porušení zásad obchodního vedení, protože navádět k trestné činnosti a dokonce ji páchat není obchodním vedením. Zároveň lze toto jednání kvalifikovat jako porušení péče řádného hospodáře, neboť zde dochází k jednání, které poškozují společnost.

V případě makléřské společnosti může mít selhání jak mechanismů (v případě trestné činnosti zaměstnanců), tak samotného představenstva, katastrofální důsledky. Protože jak jsem již uvedla, z hlediska trestně právní odpovědnosti může makléřské společnosti hrozit trest zákazu činnosti. A zde je potřeba říci, že je otázkou, zda si statutární orgány uvědomují, že v případě porušení péče řádného hospodáře, může dojít ke spáchání trestného činu a tím k trestně právní odpovědnosti firmy, jež může mít pro činnost firmy i devastující následky.

4.4 Vyhodnocení příkladů

V analýze výše uvedených příkladů trestných činů pojistných podvodů, kdy byla dovozena nebo jsem hypoteticky dovodila trestní odpovědnost právnické osoby, se jednalo především o trestní odpovědnost právnické osoby v rámci její činnosti. K výkladu znaku „v rámci její činnosti“ uvádí Jiří Richter ve svém článku, že tento znak je třeba vykládat restriktivně.

„Trestný čin je spáchán v rámci činnosti právnické osoby, pokud souvisí s předmětem její činnosti nebo podnikáním (účelem je existence), která je zpravidla vymezen v právním předpise, zřizovací listině, stanovách, ale i v příslušném rejstříku (obchodním apod.). Někdy se v té souvislosti uvádí, že jde o čin v rámci provozu právnické osoby, čímž se chce vyjádřit, že byl spáchán v souvislosti s poskytováním služeb, s výrobní, obchodní nebo jinou činností právnické osoby (např. je-li čin spáchán v rámci činnosti právnické osoby, která se zabývá poskytováním služeb, pak v rámci takové činnosti je čin spáchán nejen při vlastním poskytování, např. oprav silničních vozidel, ale i při opatřování náhradních dílů, likvidaci vyměněných náhradních dílů, použitých technických kapalin a jiných odpadů, uzavírání s tím souvisejících smluv včetně úvěrových a pojistných smluv apod., vedení účetních knih a dokladů, pojistné, personální a jiné dokumentace atd.)“⁷⁰ Jak je možné si všimnout, autor článku jako příklad uvedl právě činnosti, které byly

---

⁷⁰ J. Richter, Vymezení trestní odpovědnosti právnické osoby dle § 8 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob, článek 99588, 2015, www.epravo.cz

předmětem podnikání právnických osob ve dvou zmíněných příkladech. Jiří Richter však dále uvádí, že dle současné právní úpravy nezáleží na tom, zda právnická osoba v souvislosti se spácháním trestného činu měla či neměla prospěch; mnohokrát má z páchaní trestného činu prospěch jen fyzická osoba, zaměstnanec, který v rámci činnosti firmy protiprávně jednal, a tudíž by soudy měly postupovat při postihování právnických osob citlivě. Dle mého názoru je však v případě pojistného podvodu potřeba mít na zřeteli, že bez ohledu na to, zda trestně odpovědná právnická osoba měla či neměla z páchaní činu prospěch, byla způsobena škoda třetí osobě, a to pojišťovně, případně byl trestný čin veden s úmyslem poškodit třetí stranu neboli pojišťovnu získáním neoprávněného prospěchu ve formě pojistného plnění. A v takovém případě se domnívám, že k trestní odpovědnosti právnických osob v případě pojistného podvodu by soudy měly přistupovat s ohledem na výši škody a na nebezpečnost jednání, kterým je ohrožen zájem chráněný zákonem.

Zároveň jsem analýzou použitých příkladů poukázala, jak málo stačí, aby právnická osoba byla trestně odpovědná za spáchání trestného činu. „Ze současného znění zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a absenci relevantní judikatury právnickým osobám nezbyvá, než vhodným nastavením vnitřních pravidel minimalizovat riziko přičitatelnosti případné trestné činnosti svých řadových zaměstnanců dle § 8, odst. 25, písm. b) ZOTOPO.“⁷¹ A zde je moment, který lze charakterizovat jako povinnost statutárních orgánů v rámci institutu péče řádného hospodáře a tou je nastavení důsledných řídicích a kontrolních mechanismů. Stanovení pravidel, předpisů, směrnic a jiných nástrojů v rámci činnosti firmy uvnitř i navenek je jedním článkem institutu péče řádného hospodáře, které je charakterizováno jako jednání v obhajitelném zájmu korporace. A obhajitelný zájem je, aby pravidla, předpisy a kontrolní nástroje, zamezily trestné činnosti pracovníků, kteří konají práci v rámci činnosti firmy.

K témuž se vyjadřuje i L. Bohuslav ve svém příspěvku na konferenci Právo ve veřejné správě: „Je samozřejmě otázkou i nastavení compliance

---

⁷¹ J. Richter, Vymezení trestní odpovědnosti právnické osoby dle § 8 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob, článek 99588, 2015, www.epravo.cz

programu, aby právnická osoba měla možnost se z trestného činu vyvinit, ale pouze pokud jde o zaměstnance. Zaměstnanec totiž při plnění pracovních úkolů koná na základě toho, že právnická osoba něco udělala či neudělala. Nastaví-li tak právnická osoba vhodně svůj compliance program, tj. své řídicí a kontrolní mechanismy, upraví dostatečně svůj etický kodex, proškolí své zaměstnance stran trestní odpovědnosti právnických osob, porušení odpovědnosti při správě cizího majetku, trestných činů v oblasti veřejných zakázek, dá zaměstnancům možnost upozornit na protiprávní jednání v rámci právnické osoby (tzv. whistleblowing), pak můžeme říci, že právnická osoba udělala vše, co po ní lze spravedlivě požadovat, obzvláště ve chvíli, kdy tyto podněty bude pravidelně vyhodnocovat a zareaguje na ně. Toto uvedené se však nevztahuje na ostatní kategorie osob, jejichž jednání je právnické osobě přičitatelné.“⁷²

---

⁷² L. Bohuslav, Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob, 2016, www.pravniprostor.cz

5 Závěr

Než se doberu závěru své práce, je namístě trocha statistiky.

„V roce 2014 bylo prověřováno celkem 626 právnických osob, v roce 2013 to bylo 558. Počet trestně stíhaných právnických osob za uvedené dva roky činí zhruba 100 právnických osob. V roce 2012 byl počet trestně stíhaných právnických osob vzhledem k datu účinnosti zákona o trestní odpovědnosti právnických osob poměrně nízký.

Pokud jde o rok 2014, bylo vyneseno minimálně 22 pravomocných rozsudků. Nejčastěji se objevuje trest peněžitý, jenž byl uložen v 10 případech. Již bylo zmíněno, že peněžitě tresty se drží tzv. při zemi. Je znám případ, kdy brněnský soudce dokonce uložil trest pouze ve výši 10.000,- Kč, a to trestním příkazem. Jelikož ale proti němu nebyl podán odpor, nebylo možné s věcí následně cokoli činit. Vcelku 5x byl uložen trest uveřejnění rozsudku. Ten je možné uveřejnit jak v tištěných médiích, v rozhlase, televizi, tak v lokálním i celostátním médiu. Na druhou stranu, žádný právní předpis neukládá médiím povinnost tento rozsudek zveřejnit. Vcelku 5x byl rovněž uložen trest zákazu činnosti a 2x zrušení právnické osoby.

Došlo rovněž k uložení peněžitého trestu v souvislosti s trestným činem stran veřejných zakázek a k uložení peněžitého trestu a uveřejnění rozsudku v souvislosti s trestným činem dotačního podvodu.”⁷³

Uvedený výčet trestních stíhání a prošetřování právnických osob ukazuje, že zákon o trestně právní odpovědnosti právnických osob není zákon neopodstatněný. Někdo by mohl tvrdit, že stačí civilní odpovědnost představitelů společností, tedy civilní odpovědnost statutárních orgánů za pochybení jejich i právnické osoby, ale s tím nemohu souhlasit. Zde je potřeba říci, že svým zkoumáním na uvedených příkladech jsem došla k závěru, že nejenže je hranice mezi trestní a civilní odpovědností tenká, ale

---

⁷³ L. Bohuslav, Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob, 2016, www.pravniprostor.cz

naopak že se civilní a trestně právní odpovědnost vlastně protínají. Jak jsem na uvedených příkladech ukázala, ke spáchání trestného činu právnickou osobou, ať v rámci její činnosti, nebo přímo statutárním orgánem, vždy dojde buď v důsledku porušení péče řádného hospodáře, anebo jde v ruku v ruce s porušením péče řádného hospodáře. Tudíž nelze říci, že by trestně právní odpovědnost a civilní odpovědnost mohly existovat vedle sebe, aniž by se ovlivňovaly, ale naopak že dochází k průniku obou odpovědností.

V případě trestní odpovědnosti právnických osob je potřeba naplnění omisivních a komisivních podmínek, to jest naplnění podmínky spáchání trestného činu v důsledku rozhodnutí statutárního orgánu nebo jeho člena anebo naplnění podmínky nedostatečných opatření a kontroly vůči zaměstnancům ze strany statutárních orgánů. Ten, kdo jedná protiprávně, nejedná ani s potřebnou péčí ani v obhajitelném zájmu. Ten, kdo nenastaví ve společnosti potřebná pravidla a kontrolní mechanismy, nejedná s nutnou pečlivostí a potřebnými znalostmi, tedy porušuje pravidla péče řádného hospodáře. Nebo-li nedochází k naplnění institutu péče řádného hospodáře, tak jak ukládá jak Nový občanský zákoník, tak Zákon o obchodních korporacích. Tudíž lze i v tomto případě konstatovat, že průnik civilní a trestní odpovědnosti je prokazatelný.

V případě, že je právnická osoba trestně stíhaná, dá se dovozovat vznik škod či poškození týkající se této právnické osoby. První součástí škody mohou být náklady na právní zastoupení a znalecké posudky spojené s obhajobou. Další součástí škody vzniklé právnické osobě při trestním stíhání může být skutečná škoda vzniklá třetí osobě nebo státu v souvislosti se spáchaným trestným činem; v případě trestného činu pojistného podvodu spočívá újma v nutnosti vrátit neoprávněně inkasované pojistné plnění. Další škoda vzniká společnosti po vynesení rozsudku a stanovení trestu. Pokud bude společnosti udělen trest peněžitý nebo trest propadnutí věci, pak lze stanovit ekvivalent v penězích, který je škodou vzniklou společnosti. V případě jiného trestu, jako je zákaz činnosti, zákaz přijímání dotací a subvencí a zákaz plnění veřejných zakázek, můžeme dovozovat ztráty pro společnost taktéž v peněžním ekvivalentu, ale pravděpodobně v těžko dopředu odhadnutelné výši. V případě poškození obchodního jména a tím i

ztráty trhu a odběratelů, kdy již společnost nebude bezúhonná a obchodní partneři se od ní budou odvracet, nelze asi ztrátu takto vzniklou vypočítat jednoduchým algoritmem. A všechny tyto ztráty, se kterými se bude trestně stíhaná společnost potýkat, jdou k tíži statutárních orgánů a jejich členů, protože jak už bylo uvedeno, páčání trestného činu jde ruku v ruce s porušením péče řádného hospodáře. A jak jsem ve své práci několikrát uvedla, statutární orgán nebo jeho člen, který porušil péči řádného hospodáře, je povinen dle zákona uhradit společnosti škodu, která jí tímto porušením vznikla. Pokud bychom tedy měli sečíst nebo znova vyjmenovat, co vše by měl člen orgánu v případě trestního stíhání právnické osoby korporaci nahradit, určitě se dobereme sumy nebo škody, kterou nikdo z členů orgánu hradit nebude moci a kterou si ani nebude schopen představit. Lze tedy konstatovat, že civilní odpovědnost a trestně právní odpovědnost mají na sebe vliv a nelze je od sebe oddělit. Je potřeba zároveň říci, že v případě porušení péče řádného hospodáře v souvislosti se spácháním trestného činu, a tudíž trestní odpovědností právnické osoby, nepomůže členům orgánů pojištění D&O, neboť jednou z výluk v pojištění je spáchání trestného činu nebo vznik škody v souvislosti se spácháním trestného činu.

Ve své práci jsem hodnotila vliv civilní odpovědnosti a trestní odpovědnosti na základě spáchaných trestných činů pojistných podvodů. Chápání laiků v případě trestných činů pojistných podvodů je poněkud zkreslené a možná i pokřivené. Každý člověk se k pojišťovněm staví jako k institucím, které mají peněz dost a když jim léta platí pojistné proč by jednou pojišťovna neměla něco uhradit jemu. Toto chápání pojištění jako takového není bohužel v rámci naší společnosti nic neobvyklého. A asi málokdo byť osoba průměrného rozumu se nad takovým chápáním pojištění pozastaví. Ovšem ve chvíli, kdy tak přemýšlí zaměstnanec korporace, měli bychom zpozornět a členové statutárních orgánů především. Vždyť omezené myšlení zaměstnance ve spojitosti s činností, kterou korporace provozuje, může zakládat spáchání trestného činu pojistného podvodu, a tím i trestní odpovědnost společnosti. A tak je na každém členu představenstva, zda

takové myšlení běžného zaměstnance bude považovat za myšlení, které by mohlo ohrozit korporaci a potažmo i jeho jako odpovědného orgánu.

Jak se tedy může člen orgánu chránit, aby v případě trestního stíhání právnické osoby nebyl nucen hradit všechny uvedené škody anebo aby vůbec nedošlo k trestnímu stíhání právnické osoby?

V mé práci již zazněl výraz compliance. Tento výraz do sebe zahrnuje vše, co lze očekávat a co lze požadovat od představenstva, aby v rámci kontrolní a dohledové činnosti v rámci firmy nastavilo. Jedná se o soubor preventivních opatření, založených na důsledné a kontinuální kontrole a dohledu nad zaměstnanci. „Ze zákona vyplývá, že právnická osoba se může vyvinut z trestní odpovědnosti za trestný čin spáchaný jejím zaměstnancem [§ 8, odst. 2, písm. b)], v případě, že se v rámci trestního řízení prokáže, že tato právnická osoba, resp. její orgány provedly taková opatření, která od ní lze spravedlivě požadovat. V obecné rovině je zde vysloven požadavek na adekvátní, dostačující interní kontrolu zaměstnanců ze strany statutárního orgánu a ostatních orgánů právnické osoby, a to prostřednictvím implementace opatření, jejichž cílem je předcházet páčání trestné činnosti jejími zaměstnanci, a to primárně takové trestné činnosti, za kterou může být daná právnická osoba trestně odpovědná podle § 7.“⁷⁴ To znamená, že nástroj, jak se ochránit před dopady trestní odpovědnosti korporace má, ale tyto nástroje se dají shrnout do institutu péče řádného hospodáře. Tím se opět dostávám k tomu, že bez dodržování zákonem předepsaných pravidel péče řádného hospodáře se nelze účinně chránit před trestní odpovědností a tudíž civilní odpovědnost a trestní odpovědnost od sebe nelze oddělit.

---

⁷⁴ FENYK, J., SMEJKAL, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 184 s., ISBN 978-80-7357-775-9, str.188

6 Seznam použité literatury a dalších pramenů

Odborné monografie

1. Šámal, P. a kol. Trestní právo hmotné. 7. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1040, ISBN 978-80-7478-617-4

2. FENYK, J., SMEJKAL, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 184 s., ISBN 978-80-7357-775-9

3. POKORNÁ, Jarmila. Obchodní společnosti a družstva. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-475-9.

4. ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ a Jarmila POKORNÁ. Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 80-7179-391-4.

5. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-451-0.

6. ACHOUR, Gabriel a Martin PELIKÁN. Náhrada škody a nemajetkové újmy v občanskoprávních a obchodních vztazích. Vydání první. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-231-0.

7. ŠVARC, Zbyněk. Základy obchodního práva po rekodifikaci soukromého práva. 4., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-504-3.

8. O. Křížek, osobní odpovědnost a rizika statutárních zástupců a ředitelů, Forum, 2014, ISSN 1803-5043

9. René Descart, Rozprava o metodě, Nakladatelství Svoboda 1, Praha 1992, 3. vydání, 73/509-21-8.1

Zákony

Zákon o obchodních korporacích 90/2012 Sb.

Nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb.

Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim č. 418/2011 Sb.

Zákon trestní zákoník č. 40/2009 Sb.

Internetové zdroje

1. L. Bohuslav, Aktuální otázky trestní odpovědnosti právnických osob, 2016, www.pravniprostor.cz

2. J. Richter, Vymezení trestní odpovědnosti právnické osoby dle § 8 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob, článek 99588, 2015, www.epravo.cz

3. J. Ingnáciková, Otázky k odpovědnosti managementu, Právní rádce - březen 2015, Ambruz/Dark

4. Česká asociace pojišťoven, www.cap.cz

5. Pojišťovny odhalily pojistné podvody za více než miliardu korun!, 9.2.2016, www.opojisteni.cz

6. V. Knoblochová, Pravidla o střetu zájmů, 2014, <https://portal.pohoda.cz>

7. Trestní odpovědnost právnických osob, www.trestni-rizeni.com

8. M.Cibienová, Odpovědnost statutárních orgánů a jejich funkce, článek 96854, 2015, www.epravo.cz

9. J. Bálek, Péče řádného hospodáře pod vlivem rekodifikace soukromého práva, článek 97234, www.epravo.cz

10. P. Černý, Pravidlo podnikatelského úsudku jako ochrana managementu před odpovědností za škodu, článek 100948, www.epravo.cz

11. G. Achour, M. Pelikán, Uzavírání Dohody o narovnání z hlediska povinnosti členů představenstva akciové společnosti jednat s péčí řádného hospodáře, článek 98142, www.epravo.cz

12. J. Metelka, Převrat v trestní odpovědnosti právnických osob? Článek 99866, www.epravo.cz

Jiné zdroje

1. Usnesení Policie České Republiky č.j. KRPU-273606-15/TČ-2015-040281

2. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2011, sp. zn. 6Tdo 1379/2011

3. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2015, sp. zn. 29 Cdo 5330/2014

4. Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1412/2007 ze dne 27.8.2008

5. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.září 2015, sp. zn. 23 Cdo 3202/2013

6. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 5 Tdo 1108/2010

7. Lenka Studená, pojistný podvod v pojišťovnictví, analýza pojmu a jeho význam pro pojistníky a pojistitele, bakalářská práce, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2009

8. Iva Gažová, Pojistné podvody, diplomová práce, Vysoké učení technické v Brně, 2010

9. Robert Rampáček, Deliktní odpovědnost právnické osoby podle správního a trestního práva, Diplomová práce, Veřejná správa, Právnická fakulta Masarykovy Univerzity, 2012/2013

10. Ivana Andrášková, Trestní odpovědnost právnických osob, Diplomová práce, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2013, str. 33

11. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003, uveřejněný pod číslem 80/2005 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

7 Seznam použitých zkratk

Použitá zkratka	Význam
ZOK	Zákon o obchodních korporacích
NOZ	Nový občanský zákoník
ZOTOPO	Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob
ČAP	Česká sociace pojišťoven